

Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat szakmai programja

Jóváhagyta:

Szekszárd, 2018. január 3.

Posta Zoltán Gábor

Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság
Tolna Megyei Kirendeltség
Igazgató

Szekszárd, 2017. december 22.

Balázs Emília

Tolna Megyei Gyermekvédelmi Központ és
Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat
Intézményvezető

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	5
AZ INTÉZMÉNY FONTOSABB ADATAI.....	5
AZ ELLÁTANDÓ CÉLCSOPORT ÉS AZ ELLÁTANDÓ TERÜLET JELLEMZŐI.....	6
A SZAKSZOLGÁLTATÁS CÉLJA, FELADATAI, MŰKÖDÉSÉNEK SZAKMAI ALAPELVEI.....	6
A Szakszolgálat célja	6
A Szakszolgálat feladatai	7
A Szakszolgálat működésének szakmai alapelvei	7
Gyermekjogi alapelvek	8
Szervezési és szervezeti alapelvek	8
Szolgáltatási és tanácsadói alapelvek	9
A tevékenység jellegével (gondozással) összefüggő alapelvek	10
A SZAKSZOLGÁLTATI FELADATOKAT ELLÁTÓK FOLYAMATOS SZAKMAI FELKÉSZÜLTÉSÉNEK BIZTOSÍTÁSÁNAK MÓDJA, FORMÁI.....	10
Etikai szabályok, titoktartás, adatvédelem	11
AZ INTÉZMÉNYEN BELÜLI ÉS MÁS INTÉZMÉNYEKKEL TÖRTÉNŐ EGYÜTTMŰKÖDÉS MÓDJA	11
A SZAKSZOLGÁLTATNÁL MEGVALÓSULÓ SZAKMAI FELADATOKHOZ KAPCSOLÓDÓ SZAKMAI PROGRAM.....	13
A Tolna Megyei Gyermekvédelmi Szakértői Bizottság	13
A Szakértői Bizottság működtetése	13
A Szakértői Bizottság céljai	13
A Szakértői Bizottság munkájához szükséges alapelvek.....	14
A Szakértői Bizottság feladatai és kompetenciái	14
A Szakértői Bizottság tevékenységének elemei	15
A Szakértői Bizottság tagjai	16
A Szakértői Bizottság feladatai	16
A szakmai vezető feladatai	16
A gyermek szakorvos feladatai	16
A pszichológus feladatai	16
A családgondozó feladatai	17

A gyógypedagógus feladatai	18
A gyermekpszichiáter feladatai	18
A Szakértői Bizottság működésének ügyviteli folyamata	18
Az elhelyezési ügyintéző feladatai	20
Javaslat gondozási hely meghatározásához	20
Javaslat gondozási hely megváltoztatásához	21
Az örökbefogadás és az örökbe fogadhatónak nyilvánítás szakmai előkészítése, az örökbefogadó szülők felkészítése – Az örökbefogadási tanácsadás	21
Az örökbefogadás előkészítésével kapcsolatos feladatok	21
Az örökbefogadások típusainak rendszerezése	22
Nyílt örökbefogadás	22
Titkos örökbefogadás	24
Az örökbefogadás előtti eljárás	24
Az örökbefogadási eljárás első fázisa: A kérelem	26
Az örökbefogadási eljárás második fázisa: Az örökbefogadó szülő kiválasztása, a megtekintés és az összeszoktatás	29
Az örökbefogadó szülő kiválasztása, megtekintés	29
Az összeszoktatás	30
Az örökbefogadási eljárás harmadik fázisa: Az örökbefogadás engedélyezése iránti eljárás .	30
Utánkövetés	31
Külföldre történő örökbeadás	31
A gyermekvédelmi gyámi feladatok ellátása	32
A gyermekvédelmi gyám	32
A gyermekvédelmi gyám feladatai	32
A gyermekvédelmi gyám feladatai a gyermek személyi ügyeiben való képviselétével kapcsolatosan	35
A gyermekvédelmi gyám feladatai a gyermek vagyoni ügyeiben való képviselétével kapcsolatosan	35
A támogatott közvetítői eljárással kapcsolatos feladatok ellátása	36
A szolgáltatás igénybevételének módja	37
A közvetítői eljárás során alkalmazott módszer: a mediáció	37

A közvetítói eljárás munkafolyamata (tevékenységek és határidők megjelölésével) és dokumentációja	37
A mediációs tárgyalás folyamata és házirendje	38
A nyilvántartási csoport	39
A Központ nyilvántartásairól általánosan	39
A gyermekekkel kapcsolatos alapvető nyilvántartások	40
Az örökbefogadásokkal kapcsolatos nyilvántartások, adatok	42
A Szakszolgálat által kezelt nyilvántartásokkal kapcsolatos titoktartási kötelezettség	44
AZ IGÉNYBE VEVŐK ÉS A SZAKSZOLGÁLATI FELADATOT ELLÁTÓK JOGAINAK VÉDELME	44
A gyermekjogi képviselő	44
Panasz	45
A SZOLGÁLTATÁSRÓL SZÓLÓ TÁJÉKOZTATÁS HELYI MÓDJA	45

BEVEZETÉS

A szakmai program a Tolna Megyei Gyermekvédelmi Központ és Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat szakszolgáltatási munkájának az alapja. Célja, a szervezeti egységekben folyó szakmai munka elősegítése.

Ezen szakmai dokumentáció:

- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. számú törvény (Gyvt.)

, - a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Kormányrendelet,

- a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint a személyek szakmai feladatairól és működési feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet,

- a gyámhatóságok, a területi gyermekvédelmi szakszolgálatok, a gyermekjóléti szolgálatok és a személyes gondoskodást nyújtó szervek és személyek által kezelt személyes adatokról szóló 235/1997. (XII. 17.) Kormányrendelet,

- A szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok nyilvántartásáról és ellenőrzéséről szóló 369/2013. (X.24.) Kormányrendelet,

- A helyettes szülők, a nevelőszülők, a családi napközit működtetők képzésének szakmai és vizsgakövetelményeiről, valamint az örökbefogadás előtti tanácsadásról és felkészítő tanfolyamról szóló 29/2003. (V. 20.) ESzCsM rendelet,

- A polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény, és ezen törvény végrehajtásáról szóló 146/1993. (X. 26.) Kormányrendelet,

- A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény,

- A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.),

figyelembe vételével készült a Tolna Megyei Gyermekvédelmi Központ és Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat szakszolgáltatási feladatainak ellátására.

AZ INTÉZMÉNY FONTOSABB ADATAI

megnevezése: Tolna Megyei Gyermekvédelmi Központ és Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat

székhelye: 7100 Szekszárd, Széchenyi u. 48-52.

postai címe: 7100 Szekszárd, Széchenyi u. 48-52.

E-mail címe: tegyesz.tolna@t-online.hu

fenntartója: Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság

felügyeleti szerve: Tolna Megyei Kormányhivatal Hatósági Főosztály Szociális és Gyámügyi Osztály

működési területe: Tolna megye

AZ ELLÁTANDÓ CÉLCSOPORT ÉS AZ ELLÁTANDÓ TERÜLET JELLEMZŐI

A területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás célcsoportjába azok a súlyosan veszélyeztetett kiskorú gyermekek tartoznak, akiket a gyermekjóléti szolgálat jelzésére a gyámhatóság családjukból ideiglenes hatállyal, vagy nevelésbe vétellel kiemelt. A célcsoporthoz tartoznak továbbá azok a személyek, akikben felmerül az örökbefogadás szándéka.

A területi gyermekvédelmi szakszolgáltatási tevékenység során sor kerül

- a gyermekek egészségi, pszichés állapotának és szociális helyzetének vizsgálatára a megfelelő gondozási hely meghatározása céljából,
- a vér szerinti szülők egészségi, mentális és szociális helyzetéről való tájékozódásra a családba való visszakerülés mérlegelése érdekében,
- a nevelésbe vett gyermekek törvényes képviselőjének biztosítására,
- az ellátott gyermekek nyilvántartására,
- az örökbe fogadni szándékozó személyek felkészítésére és nyilvántartására
- az örökbe fogadások lebonyolítására,
- egymással súlyos konfliktusba került személyek közötti közvetítői feladatok ellátására.

A Szakszolgáltatás célja, feladatai, működésének szakmai alapelvei

A Szakszolgálat célja

A Szakszolgálat célja elsődlegesen olyan szolgáltatások létrehozása, és működtetése, amelyek a szakellátásba kerülő gyermek gyermeki jogait biztosítják.

Így különösen:

- a szakellátásba utalt gyermekek számára szükségleteiknek megfelelő családpótló ellátás, biztonságuk, korukhoz és szükségleteikhez igazodó gondozás, nevelés, egészséges személyiségfejlődés, egészséges környezet, mindenféle ártalommal és bántalmazással szembeni védelem biztosítása;
- a gyermekek segítése, támogatása abban, hogy – átmeneti -, minél rövidebb idő után visszatérhessenek saját (vérszerinti) családjukba;
- amennyiben erre nincs lehetőség, úgy a gyermekek tartós, családi elhelyezésben részesítése (örökbefogadás, nevelőszülői család, gyermek vagy lakásotthon);

- a gyermek testvéreivel együtt történő nevelése, állandóságot, érzelmi biztonságot nyújtó teljes körű ellátása; önálló életre felkészítése
- a gyermek és szülei kapcsolatának elősegítése, erősítése;
- a gyermekek gyermekvédelmi gondoskodásának ideje alatt jogaik, érdekeik képviselője és védelme;
- nagykorúságuk elérése után családjukba történő visszailleszkedésük vagy az önálló életvitel kialakításának támogatása.

A Szakszolgálat feladatai

A Gyvt. által előírt kötelező feladatok

- Javaslattétel az ideiglenes elhelyezési feladatot ellátó nevelőszülő vagy gyermek és lakásotthon kijelölésére.

Erre a feladatra az a nevelőszülő illetve gyermek vagy lakásotthon jelölhető ki, ahol a bekerülő gyermekek aktuális egészségi, illetve személyiség állapotára és a bekerülés körülményeire figyelemmel elkülönített elhelyezésük, továbbá a koruknak megfelelő tárgyi és személyi feltételek biztosítottak.

- A Megyei Gyermekvédelmi Szakértői Bizottság működtetése.
- A gyámhivatal megkeresésére szakértői bizottsági szakvélemény elkészítése, a gondozási hely meghatározása, valamint a gondozási hely megváltoztatása érdekében az elhelyezési javaslat és a gyermek egyéni elhelyezési tervének elkészítése.
- Az örökbefogadó szülők részére tanácsadás és felkészítés.
- Az örökbefogadás és az örökbe fogadhatóvá nyilvánítás szakmai előkészítése, részvétel az eljárás lebonyolításában, a minisztérium rendszeres tájékoztatása, utánkövetéssel kapcsolatos feladatok ellátása.
- A nevelésbe vett gyermekek gyámságával, vagyonkezelésével kapcsolatos feladatok ellátása.
- Nyilvántartás, adatszolgáltatással kapcsolatos feladatok ellátása.

A Szakszolgálat működésének szakmai alapelvei

A következőkben azokat a Szakszolgálat alapfeladatainak teljesítésekor figyelembe veendő jogi, szervezetelméleti, módszertani alapelveket csoportosítjuk és soroljuk fel, amelyek különös jelentőséggel, illetve a gyermekvédelmi ellátásban sajátos jelentéssel bírnak. Ez elősegíti a gyermekvédelmi szaknyelv és fogalom értelmezés egységesítését, ezzel egyszerre ad biztonságot a Szakszolgálat munkatársainak és a szolgáltatást igénybe vevők számára. A Szakszolgálat szakmai szolgáltatásai alapelveinek főbb feladatok szerinti csoportosítása.

Gyermekjogi alapelvek

- Az élethez és az emberi méltósághoz való jog tiszteletben tartása. Minden gyermeknek veleszületett joga van az élethez és az emberi méltósághoz, amelytől senkit sem lehet önkényesen megfosztani, ennek támogatása és védelme elengedhetetlen a szakemberek számára.
- A szabadsághoz való jog. A gyermek fejlettségének mértéke szerint jogosult arra, hogy az őt érintő kérdésekről tájékoztassák, nyilatkoztassák, és figyelembe vegyék döntését.
- A biztonsághoz való jog. Amennyiben egy gyermek nem nevelkedhet saját családjában, saját lakókörnyezetében, és azt átmenetileg vagy tartósan nélkülöznie kell, akkor is joga van a testi, lelki, értelmi fejlődéséhez szükséges szociális biztonságra, biztonságos kapcsolatokra, háttérre, családra.
- A gyermek mindenek felett álló érdekének figyelembe vétele. A gyermekvédelmi szolgáltató és hatósági tevékenység, valamint a döntéshozatali eljárás során figyelembe veendő olyan követelményrendszer, amely az adott helyzetben megadható legtöbb jogot kívánja biztosítani a gyermek számára, nem sértve ezzel mások (szülők, testvérek) jogos érdekét.
- Az állandósághoz való jog. A gyermekjóléti és a gyermekvédelmi szolgáltató tevékenység során végzett arra irányuló erőfeszítés, hogy hosszú távú folyamatosságot, folytonosságot teremtsenek az elhelyezett gyermek számára mind a gondozási hely, mind a vér szerinti családot támogató segítő személyek vonatkozásában.
- Az egyenlő esélyek, bánásmód biztosítása, a diszkrimináció tilalma. A szolgáltatás során az abban résztvevők tevékenysége és döntései nem hozhatnak olyan eredményt mely a gyermeket, és családját kirekeszti, hátrányosan megkülönbözteti faji, nemzetiségi, vallási, nyelvi vagy egyéb háttere miatt.

Szervezési és szervezeti alapelvek

- A szakmai függetlenség. a szakmai munkát a kialakított álláspontokat nem befolyásolhatja sem politikai hatalom, sem pedig egyéb, pl. gazdasági érdek, kivéve a gyermek mindenek felett álló érdeke.
- A nyitottság, átláthatóság. A szolgáltató jellegnek megfelelően kialakított intézménystruktúra, valamennyi terület a szakmai szabályokkal összhangban szabályozott, és engedéllyel működik folyamatos munkakapcsolatban azokkal az intézményekkel, amelyeknek tevékenységét kiszolgálni hivatott.
- A decentralizáció alapelve. A problémát ott kell megoldani, ahol keletkezik, azonban ott is megfelelő szakmai szolgáltatásnak kell rendelkezésre állnia
- A szubszidiaritás elve. Gyermekvédelemben a szubszidiaritás elvén azt értjük, hogy a segítő döntések ott szülessenek, ahol az érintettek és az érdekeltek vannak, ahol a legtöbb információval rendelkeznek. A külső segítség akkor lépjen be, ha a segítendő saját helyzete javítása érdekében minden tőle elvárhatót megtett.
- Az együttműködés alapelve (minden gyermekvédelmi szolgáltatóval és szolgáltatással, a kliensekkel és azok hozzátartozóival). A szervezeti egység munkatársai számára fontos

követelmény a gyermek sorsában érintett szakemberekkel, illetve a gyermek környezetében lévő, a gyermek számára meghatározó személyekkel való együttműködés, egységes álláspont képviselése, természetesen a gyermek mindenek felett álló érdekének figyelembe vételével.

- A hálózati működés elve. A gyermekvédelmi rendszer alrendszerain, szervezeti egységein belül és az egységek közti együttműködés, kapcsolatrendszer annak érdekében, hogy a rendelkezésre álló erőforrások a gyermek érdekeit minél hatékonyabban szolgálják.

- A rendszerszemléletű megközelítés elve. A gyermekvédelmi rendszer alrendszer elemei közti tényezők különböző előjelű kölcsönhatásainak, kapcsolatainak vizsgálata, feltárása, a pozitív irányú befolyásolás erősítése, amelynek révén a rendszerelemek egyedi erőssége is megnövekszik.

- A kompetencia határok kijelölésének és megtartásának elve. A gyermekvédelmi törvény összetett jellege miatt rendkívül fontos a gyermek személyiségét, érdekszféráját érintő, a szolgáltató és hatósági feladatokat ellátó szakemberek közti tevékenységi, illetékességi területek kereteinek kijelölése, a munkamegosztás. Az intézkedések egységén belül az adott helyzettől függően átmenetileg az egyes résztvétekenységek szakembereinek súlya, jelentősége dominánssá válhat, de ez nem mehet a végső cél rovására.

Szolgáltatási és tanácsadói alapelvek

- A szakmai szolgáltató jelleg. A gyermekvédelmi hatósági munkát, és intézményi (otthont nyújtó) ellátást, a szakmai feladatellátást kiszolgáló szolgáltató tevékenység.

- A szükséglet-közeli ellátás elve. Csak annyi beavatkozás amennyi szükséges a normalizáció érdekében, és kifejezetten ott, ahol a probléma keletkezik.

- A gyermek és családközpontúság elve. Olyan összetett segítő tevékenység, amelyben a szolgáltatás céljából kiindulva a gyermekek, a családok kapnak segítséget ahhoz, hogy köztük és/vagy környezetük között létrejött konfliktusok megoldásához szükséges külső és belső források együtt hassanak. A gyermek elhelyezésének tervezésekor valamint a gyermekkel kapcsolatos bármilyen döntéshozatal során alapvető szempont, hogy a szülők és a család elengedhetetlenül fontos a gyermekek testi, lelki, értelmi fejlődésében és növekedésében.

- Az ellenőrizhetőség, nyomon követhetőség alapelve. A gyermek fejlődését segítő, szocializációs zavarait ellensúlyozó, korrigáló módszertani lépések dokumentáción alapuló eredményességének, hatékonyságának vizsgálata.

- A szakmai szolgáltatások színvonalának biztosítása. A deklarált szakmapolitikai célok szellemében készített szakmai program.

- Az integráció alapelve. A szolgáltatás a gyermek beilleszkedését segítse, hogy képes legyen neme, etnikai hovatartozása és mentális állapotától függetlenül, a sajátos problémák ellenére kisebb és nagyobb közösségekbe beilleszkedni, a közösségi szabályokat elsajátítani, megfelelően alkalmazkodni amellet, hogy önérvényesítésre is képes. Azon eljárások, intézkedések, jogszabályi előírások alkalmazása, amelyek a gyermek szükségleteire építve a normál, társadalmilag elfogadott életvitel, életvezetés technikáinak elsajátításával az elkülönülés, a szegregáció bekövetkeztét csökkentik.

- A professzionalizmus elve. Elvárható, hogy a szervezeti egység munkatársai szakértelmüket, szakmai tudásukat, tapasztalatukat, hozzáértésüket alkalmazva, szakemberként vegyenek részt a gyermek elhelyezésének tervezésben, valamint a gyermekkel kapcsolatos bármilyen döntéshozatalban.

- A jogszabályok, szakmai szabályok betartásának, követésének elve.

A tevékenység jellegével (gondozással) összefüggő alapelvek

- A rehabilitáció elve. Az ellátórendszer a tevékenysége minden elemében a normál családi működés helyreállítására, illetve a gyermek zavartalan fejlődése feltételeinek biztosítására törekszik.

- A prevenció alapelve. Mindazon eljárások, beavatkozások alkalmazása, amelyek a megelőzési folyamat adott szakaszában (elsődleges, másodlagos, harmadlagos) csökkentik, illetve megakadályozzák a gyermeki személyiség további diszfunkcionális irányú fejlődését, a fejlődési szocializációs zavarok kialakulását. Az eljárások fajtái: szociális, pedagógiai, pszichológiai.

- Az önálló életvitelre való nevelés elve. A fiatal felnőtt segítése abban, hogy képes legyen ügyeinek intézésére, életével kapcsolatos felelős döntések meghozatalára, támogatása a pályaválasztásban, tanulmányainak, munkahelyének kiválasztásában, lakhatási problémájának megoldásában lehetőségeihez mérten.

- A végleges elhelyezés elve (Permanency Planning). A gyermek elhelyezésének tervezésekor valamint a gyermekkel kapcsolatos bármilyen döntéshozatal során a gyermek sorsának végleges rendezésére kell törekedni, amely elsősorban a vérszerinti családjába való visszahelyezés, ha ez nem lehetséges, akkor az örökbefogadás. Így a nevelőszülői elhelyezés nem lehet végcél, hanem ideiglenes, átmeneti szolgáltatás, amely illeszkedik a végleges elhelyezés rendszerébe.

A SZAKSZOLGÁLATI FELADATOKAT ELLÁTÓK FOLYAMATOS SZAKMAI FELKÉSZÜLTSGÉGE BIZTOSÍTÁSÁNAK MÓDJA, FORMÁI

A szakmai munka megfelelő színvonalának megőrzése, a szervezeti egység munkatársainak idő előtti szakmai kifáradásának megelőzését a következő szolgáltatásokhoz való hozzájutás lehetőségének biztosításával történhet:

- Szupervízió,
- Esetmegbeszélés,
- Képzés, továbbképzés,
- Tréningek,
- Szervezetfejlesztés,

- Hozzáférés a szakmai információkhoz (szakkönyvtár, folyóiratok, internet hozzáférés).

A rendszeres szupervízió és az esetmegbeszélés lehetőségét meg kell teremteni a munkatársak számára. A szupervíziót minden esetben külső személy, az esetmegbeszéléseket a szükséges végzettséggel rendelkező munkatárs vezeti, valamint a közvetlen munkahelyi vezető.

A kötelező továbbképzési rendszer többéves továbbképzési időszakokból álló, pontszerző formában valósul meg.

Etikai szabályok, titoktartás, adatvédelem

A Szakszolgálat a Szociális munka etikai kódexét kell, hogy használja addig, amíg nem készül el a gyermekvédelem önálló etikai kódexe. Az etikai kódex használata mellett szükséges a munkakörök összeférhetetlenségének meghatározása.

A titoktartással és az adatvédelemmel kapcsolatban az adatvédelmi törvény az irányadó.

- A Szakszolgálat valamennyi munkatársának és gyermeknek egymáshoz való viszonya a személyiség tiszteletére épül. Elvárja a kölcsönös tapintatot, udvariasságot, megértést és ésszerű határokig a toleranciát.

- A Szakszolgálatnál dolgozók tevékenységüket csak a neveltek és a munkatársak személyhez fűződő jogainak és vagyoni érdekeinek messzemenő figyelembevételével végezhetik.

- Az intézmény dolgozója munkájáért a nevelésére bízott gyermektől, a gyermek képviselőjétől, szülőjétől pénzt, egyéb ellenszolgáltatást nem követelhet, nem fogadhat el.

- A munkatársak munkáját a munkaköri leírásban foglaltak alapján, az intézmény munkarendje, szabályzatai és a szakma általános elvei szerint köteles végezni.

- A gyermek és hozzátartozói egészségi állapotával-, családi-, vagyoni és egyéb körülményeivel kapcsolatban tudomására jutott adat, tény vonatkozásában időbeli korlátozás nélkül titoktartási kötelezettség terheli, függetlenül attól, hogy az információkat milyen módon ismerte meg.

- A titoktartási kötelezettség nem vonatkozik arra az esetre, ha jogszabály adatszolgáltatási kötelezettséget ír elő.

AZ INTÉZMÉNYEN BELÜLI ÉS MÁS INTÉZMÉNYEKKEL TÖRTÉNŐ EGYÜTTMŰKÖDÉS MÓDJA

Intézményszintű értekezlet: résztvevői az intézmény valamennyi dolgozója. Összehívására szükség szerint, de legalább évente kerül sor. Az értekezletet a napirendi pontok megjelölésével az intézményvezető hívja össze. Az értekezleten elhangzottokról jegyzőkönyvet kell készíteni.

Osztályértekezlet: szükség szerint, de legalább havonta, az intézményvezetővel történő előzetes egyeztetés után a szakmai osztály vezetője hívja össze. Az értekezletről feljegyzést kell készíteni. jegyzőkönyvet kell készíteni.

Vezetőségi értekezlet: résztvevői az intézményvezető, az osztályvezetők. Szükség szerint, de legalább kéthetente az intézményvezető hívja össze. Az értekezletről feljegyzést kell készíteni.

Szakértői bizottság vezetőjével hetente történi a folyamatban lévő esetek megbeszélése.

Szükség szerint esetmegbeszéléseket összehívása segíti a gyermekekkel kapcsolatban felmerült problémák kezelésének módját.

A Szakszolgáltatnak ismernie kell az illetékességi területén működő, valamint a regionális és országos szinten működő intézményeket, amelyek a munkát segíteni tudják, vagy a szakellátás rendszeréből hiányzó ellátást tudnak nyújtani. Mind az állami, önkormányzati fenntartású szervezetek és intézmények, mind a civilszféra, az egyházak által fenntartott szervezetekkel és intézményekkel állandó, hivatalos kapcsolatot szükséges fenntartani a hatékony gyermekvédelmi szakellátás megvalósítása érdekében.

A következő szervezetekkel szükséges az állandó kapcsolat:

- Emberi Erőforrások Minisztériuma,
- Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság,
- Települési Önkormányzatok,
- Tolna Megyei Kormányhivatal Hatósági Főosztály Szociális és Gyámügyi Osztály,
- Gyermekjóléti alapellátási intézmények,
- A gyermekvédelmi szakellátás intézményei,
- Járási gyámhivatalok,
- Egészségügyi intézmények,
- Oktatási intézmények,
- Szociális ellátás intézményei,
- Rendőrség,
- Ügyészség,
- Bíróság,
- Egyházak,
- Civil szervezetek,
- Non-profit vállalkozások,
- For-profit vállalkozások.

A Szakszolgáltatnak a gyermekvédelmi rendszer minden szereplőjével együtt kell működnie, ezek pontos felmérése és kimunkálása nélkül a feladatok elvégzése nehezebbé válik.

A fenti intézményekkel, szervezetekkel történő kapcsolattartás a hivatali út betartásával, a szakmai vezető, az osztályvezető és az intézményvezető által történik.

A SZAKSZOLGÁLATNÁL MEGVALÓSULÓ SZAKMAI FELADATOKHOZ KAPCSOLÓDÓ SZAKMAI PROGRAM

A szakszolgáltatási feladatok az alábbiak:

- Megyei Gyermekvédelmi Szakértői Bizottság működtetése,
- Elhelyezési koordináció ellátása,
- Örökbefogadással kapcsolatos feladatok elvégzése,
- Gyermekvédelmi gyámság ellátása,
- Támogatott közvetítói eljárás,
- Nyilvántartási feladatok elvégzése.

A Tolna Megyei Gyermekvédelmi Szakértői Bizottság

A Szakértői Bizottság működtetése

Gyermekvédelmi szakszolgáltatási tevékenységünk egyik kulcsfeladata a Tolna Megyei Gyermekvédelmi Szakértői Bizottság működtetése.

A megyei gyermekvédelmi szakértői bizottság felállításának jelentősége abban áll, hogy az általa elkészített szakvélemények legitimitását nem kérdőjelezheti meg más, csak az Országos Gyermekvédelmi Szakértői Bizottság, a hatósági intézmények nem bírálhatják felül azt.

A Szakértői Bizottság céljai

A bizottság által elkészített szakvélemények, és az azokban megfogalmazott javaslatok segítsék:

- a Szakszolgálat elhelyezéssel foglalkozó szakemberének munkáját az elhelyezési javaslat, és az egyéni elhelyezési terv kialakításában,
- a gyámhivatal szakemberét a gyermek számára leginkább alkalmas gondozási hely kijelölésében, egyéni elhelyezési tervről szóló döntés meghozatalában,
- a gyermek gyámját, gondozóját, gondozási helyét a gyermek valós szükségleteinek, problémáinak megismerésében, feltárásában, az ezekre való optimális reagálás, a gyermek számára fontos foglalkozások, a szükségleteihez, problémáihoz adekvát szolgáltatások, beavatkozások megtervezésében, ütemezésében, az egyéni gondozási-nevelési stratégia elkészítésében.

A szakvéleményben foglaltak a gyermek érdekeit szolgálják, ezért fontos, hogy a gyermekvédelem szereplői munkájukat ennek figyelembevételével végezzék.

A Szakértői Bizottság munkájához szükséges alapelvek

1. Szakmai függetlenség elve:

- A szakértői vélemény tartalmát csak a gyermek szükségletei határozhatják meg, sem fenntartói, sem intézményi érdekek nem befolyásolhatják azt.
- Nem befolyásolhatja továbbá a szakértői véleményt az, hogy a gyermekjóléti alap- és a gyermekvédelmi szakellátás milyen szolgáltatásokat tud biztosítani.
- Az összeférhetetlenség szabályozása.

2. Objektivitás elve: preconcepció nélküli véleményalkotás.

3. Szakszerűség elve: szakmai-etikai szabályok, normák szerinti munkavégzés.

4. Jogszerűség elve:

- a jogszabálynak megfelelő javaslattétel,
- a jogszabálynak megfelelő terminológia használata.

5. Kompetenciahatárok figyelembevételének elve.

6. A gyermek személyiségállapotához igazodó bánásmód elve.

7. Titoktartás elve (a titoktartás nem vonatkozik a gyermekkel foglalkozó, egymással együttműködésre kötelezett szakemberek munkakapcsolatára).

A Szakértői Bizottság feladatai és kompetenciái

A szakértői bizottság vizsgálatát, és szakvéleményét minden esetben gyámhivatali felkérés előzi meg. A szakértői bizottság részvizsgálatai közül a komplex személyiségvizsgálat csak a gyermekre vonatkozik.

A felkérés irányulhat szakvélemények készítésére a gyámhivatal döntésének kialakításához:

- 1) A nevelésbe vétel szükségességének megállapítására vonatkozó javaslattételre az eljárással érintett gyermek gondozási formájának meghatározására.
- 2) Az ideiglenes hatályú elhelyezés/nevelésbe vétel felülvizsgálatára, gondozási formájának meghatározására.
- 3) Ellátási (elhelyezési) forma megváltoztatására, új elhelyezési forma megállapítására.
- 4) Speciális-és különleges ellátás szükségességének megállapítására, illetve felülvizsgálatára.
  - 4.1 Speciális szükséglet megállapítására, típusának, mértékének meghatározására, illetve felülvizsgálatára. A vizsgálat alapján meg kell határozni a speciális szükséglet mértékét és a szakvéleményben javaslatot kell tenni az adekvát elhelyezési formára.
  - 4.2. Különleges szükséglet megállapítására, típusának, mértékének meghatározására, illetve felülvizsgálatára. A vizsgálat során meg kell határozni a különleges szükséglet típusának, mértékének megfelelő elhelyezési formát és segítő szolgáltatásokat.

5) Szükség esetén, a gyámhivatal külön kérésére az nevelésbe vétel felülvizsgálatára.

A Szakértői Bizottság javaslata az alábbi elhelyezési formákra szólhat:

- térjen vissza/maradjon vérszerinti családjában,
- nevelőszülői elhelyezés,
- gyermekotthoni/lakásotthoni elhelyezés,
- szociális törvény hatálya alá tartozó ápoló-gondozó otthonban történő elhelyezés.

A speciális szükségletű gyermekek ellátásával kapcsolatban:

- speciális gyermekotthoni elhelyezés,
- gyermekotthon speciális csoportjában történő elhelyezés,
- minisztériumi fenntartású speciális gyermekotthonban történő elhelyezés,
- speciális nevelőszülőnél történő elhelyezés.

A különleges szükségletű gyermekek ellátásával kapcsolatban:

- különleges gyermekotthoni elhelyezés,
- gyermekotthon különleges csoportjában történő elhelyezés,
- gyermekotthoni csoportba integráltan történő elhelyezés,
- nevelőszülői elhelyezés.

A Szakértői Bizottság tevékenységének elemei

1. Esetfelmérő vizsgálat (esetfeltárás) készítése, az információk, előzmények összegzése a komplex szakvélemény részeként.

a. A gyermekről rendelkezésre álló információk, az előzetes gyermekvédelmi gondoskodásra vonatkozó iratanyagok összegyűjtése, (elemzése), tanulmányozása (gyermekjóléti szolgálat komplex dokumentációja, beutaló határozat, gondozói-nevelői vélemény, iskolai-pedagógiai jellemzés, egészségügyi iratok, ha készültek ilyenek, akkor a korábbi pszichológiai, gyógypedagógiai vagy pszichiátriai vizsgálatok, kezelések eredményei, korábbi szakértői vélemények, egyéb iratok).

b. Interjúk, explorációk, esetmegbeszélések kezdeményezése, lebonyolítása minden olyan intézménnyel, szervezettel, szakemberrel, akik bármilyen információval, forrással tudnak szolgálni az eset körülményeinek pontos tisztázására, a bekerülési okok kiderítésére, lehetőség- , illetve szükség szerint a szülőkkel, hozzátartozókkal, egyéb személyekkel szintén.

2. Pszichológiai, egészségügyi, indokolt esetben gyógypedagógiai és pszichiátriai, továbbá ha szükséges, egyéb szakvizsgálatok során a gyermek értelmi, érzelmi, neveltségi állapotának,

személyisége jellemzőinek, pszichés státuszának, családi és egyéb kapcsolatainak, ~~testi-~~ szomatikus fejlettségének feltárása, esetleges fogyatékoságok, betegségek, érzékszervi, idegrendszeri, illetve más károsodások megállapítása.

3. A gyermek állapotának, szükségleteinek megfelelő beavatkozások, korrekciók, további kezelések, szolgáltatások (nevelési, gondozási, esetkezelő, rekreációs stb.) elvégzésére, biztosítására irányuló javaslatok megfogalmazása.

A Szakértői Bizottság tagjai

A Szakértői Bizottság tagjai:

- szakmai vezető,
- gyermek szakorvos,
- pszichológus,
- családgondozó,
- gyógypedagógus,
- gyermekpszichiáter.

A Szakértői Bizottság feladatai

A szakmai vezető feladatai

A bizottság vezetője koordinálja a bizottság tevékenységét, vezeti a team-megbeszéléseket, végleges formába önti a szakmai véleményeket, javaslatokat fogalmaz meg, kapcsolatot tart a társintézmények szakembereivel, negyedévente, évente beszámolót készít a bizottság működéséről, szükség esetén adatokat szolgáltat, részt vesz az intézményvezető által összehívott vezetői megbeszéléseken.

A gyermek szakorvos feladatai

Adatokat kér be a gyermek születési körülményeiről, a család és a gyermek egészségének jellemzőiről, a korábbi betegségekről. Rögzíti a testi fejlettségről, esetleges akut vagy krónikus szervi, szerkezeti eltérésről szóló véleményt. Nyilatkozik a gyermek általános és speciális egészségügyi szükségleteiről. Elkészíti a szakvéleményét, amelyben megfogalmazza javaslatait.

A pszichológus feladatai

Rögzíti az érintett gyermekről megfigyelés, exploráció és tesztvizsgálatok nyomán kialakult véleményét. Információkat gyűjt a gyermek nevelőjétől, családjától, hozzátartozójától. Az

állapot felmérésében figyelembe veszi a gyermek mozgás-összképét, mimika-, gesztussajátosságait, cselekvési sajátosságait (játékát), kapcsolatteremtő képességét, érdeklődését, odafordulását, tájékozódását (térben, időben), figyelmét, érzékelését, felfogását, fogalom alkotását. Felméri általános intelligenciaszintjét.

Figyelembe veszi a gyermek iskolai teljesítményét, szükség esetén javaslatot tesz a tanulási képességet vizsgáló bizottsághoz való utalásra. Kitér a gyermek hangulatának és érzelmi életének jellemzőire (különös tekintettel érzelmi igénybe vehetőségére, működéseire, kontroll működéseire, regresszióra). Megítéli ösztönkésztetéseit, motivációk, törekvések és azok kontrollálásának lehetőségét. A tesztvizsgálatokat a pszichológus a legteljesebb fejlődési és pszichés állapotfeltárás érdekében szakmai kompetenciája alapján választja meg. Feltünteti a nevelésben résztvevők számára a támpontot jelentő pozitív személyiségjegyeket, jelzi a korrekciót igénylő lemaradásokat, zavarokat, kijelöli a korrekció útját. Az összefoglalót köznap nyelven fogalmazza meg, a diagnosztikai kritériumok figyelembevételével.

A családgondozó feladatai

Ideiglenes hatályú elhelyezés és nevelésbe vételi eljárás esetén

Összegyűjti azokat az információkat, amelyek a gyermekről az alapellátás során keletkeztek (a gyermekjóléti szolgálattal való kapcsolatfelvétel ideje és módja, a jelzett probléma, a veszélyeztetettség okai, az együttműködési szándék a szülő és a gyermek részéről, a családgondozóval való kapcsolattartás gyakorisága, a beavatkozások típusai, az alapellátás időszakában bevont intézmények beavatkozásai, hatósági eljárások (ha voltak ilyenek), a hatósági eljárás kezdeményezésének indokai, kimenetele, az eredménytelenség okai, ideiglenes hatályú elhelyezés, illetve nevelésbe vételi eljárás előzményei.) Ezen kívül információkat gyűjt a szülők szociális körülményeiről, a család életviteléről, a szülők kapcsolatrendszeréről, a testvérek helyzetéről, rokon kapcsolatokról, a gyermek helyzetéről az oktatási-nevelési intézményben, a gyermek életének jelentősebb eseményeiről. A szakvélemény elkészítésénél a családgondozó a szakmája szabályai szerint jár el.

Gondozási hely megváltoztatása esetén

Áttekinti a gyermekről a Tolna Megyei Gyermekvédelmi Központ és Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálatnál (továbbiakban Központ) rendelkezésre álló iratanyagot. A gondozási helyen tájékozódik a gyermek történetéről, a gondozási hely megváltoztatását kezdeményező indokairól. Begyűjti a gyámi, a pedagógiai véleményeket, a korábban elkészült orvosi, pszichológiai vizsgálatok eredményeit. Információkat szerez a Központ illetékes munkatársaitól (gyermekvédelmi gyámtól, a nevelőszülői tanácsadótól).

Különleges ellátást igénylő és speciális szükségletű gyermek esetén:

Speciális szükséglet, illetve különleges ellátási igény megállapítása esetén a fentiek konkrét véleményekkel egészülnek ki, amelyek az alábbiak lehetnek:

Speciális szükséglet esetén kórházi, pszichiátriai szakvélemények, drogambulanciák javaslatai, rendőrségi eljárások iratai, pártfogói vélemény.

Különleges ellátási igény esetén a tanulási képességet vizsgáló bizottság szakértői véleménye, illetve a járási hivatalok illetékes osztályának, valamint a Magyar Államkincstár területileg

illetékes szervének igazolása a magasabb összegű családi pótlékra jogosultságról, illetve a tartós betegség fennállásának tényéről.

A gyógypedagógus feladatai

A gyógypedagógus szakmai kompetenciája birtokában nyilatkozik a testi érettségről, illetve a testi, érzékszervi fogyatékoságról, a motoros képességekről, az értelmi képességekről, a szociális érettségről. Szükség szerint javaslatot tesz a gyermek tanulási képességet vizsgáló bizottsághoz való utalására. Tájékoztat a gyermek beszédértéséről, a beszédfejlődés milyenségéről, feltünteti az esetleges hangképzési problémákat. Javaslatot tesz a korrekció módjára. Felméri a gyermek iskolai teljesítményét.

Tanulási nehézségek esetén jelzi a problémák típusait (dyslexia, dysgraphia, dyscalculia). Szükség esetén további vizsgálatokat kezdeményez.

A gyermekpszichiáter feladatai

A gyermekpszichiáter szakorvos vizsgálata alapján rögzíti a szomatikus, neurológiai és pszichés státuszt, diagnózist állapít meg, és javaslatokat készít.

A Szakértői Bizottság működésének ügyviteli folyamata

A szakértői bizottság működése során a következő eljárásokat kell követnie:

- iratkezelés (kiadmányozás), az ügyintézés ideje minden esetben 20 nap
- munkaelosztás, vizsgálatok meghatározása, időpont kijelölése,
- vizsgálatok elvégzése,
- szakvélemények megfogalmazása,
- részvizsgálatok leadása,
- szakvélemény összeszerkesztése,
- bizottsági ülés,
- összegzett szakvélemény elkészítése, javaslat készítés, aláírás,
- szakvélemény átadása az elhelyezési ügyintéző számára.

Lépések:

1. Fázis

- a. Beérkezik a felkérés,
- b. Érkeztetés (az érkeztetés dátumától számít a szakértői bizottság 20 napos határideje),
- c. Iktatás,

d. Szignálás.

2. Fázis

- a. Szakértői bizottság tudomásul veszi a felkérést,
- b. Annak eldöntése, hogy a felkérés teljesítésében kompetens-e a bizottság,
- c. Amennyiben nem, ennek közlése a gyámhivatallal (levelezés).

3. Fázis:

- a. A Bizottság tudomásul veszi a felkérést, megjelöli az ezzel kapcsolatos feladatait.

4. Fázis

- a. Vizsgálatok ütemezésének elkészítése,
- b. Levelezés lebonyolítása (Az előzmények beszerzése, amennyiben nem jött meg; a gyermek behívása vizsgálatokra).

5. Fázis

- a. Vizsgálatok elvégzése (A vezető rendelkezésére álló információkról folyamatosan tájékoztatja a bizottság vizsgálatot végző szakembereit, a szakvizsgálatok elvégzése előtt minden esetben konzultál a vizsgálatot végzővel.).

6. Fázis

- a. A részvizsgálatok eredményének rögzítése írásban,
- b. A leírt vizsgálati eredmény leadása,
- c. A szakértői vélemény összeállítása (munkaanyagá szerkesztése).

7. Fázis

- a. A szakértői bizottsági ülés (Az eset megbeszélése). Az előzmények áttekintése, és a szakvizsgálatok eredményeinek összegzése, majd valamennyi részvizsgálat eredményeit tartalmazó (komplex) összegző szakvélemény elkészítése, javaslat megfogalmazása a bizottság tagjainak részvételével.

8. Fázis

- a. A bizottsági ülés eredményéről tájékoztatni kell az elhelyezést végző szakembereket, az elhelyezési javaslat és egyéni elhelyezési terv előkészítése érdekében.
- b. A szakértői vélemény végleges változatának elkészítése, pontosítások, korrekciók, majd a vélemény aláírása.

9. Fázis

- a. Az elkészült szakvélemény átadása a Szakszolgálat elhelyezési ügyintézőjének.

Az elhelyezési ügyintéző feladatai

- A gyermek elhelyezési javaslatának és egyéni elhelyezési tervének elkészítése
- a gondozási hely meghatározásához,
- a gondozási hely megváltoztatásához,
- a kapcsolattartás módosítása céljából.

Javaslat gondozási hely meghatározásához

Az elhelyezési ügyintéző a Szakértői Bizottságtól megkapott szakvélemény alapján elkészíti a gyermek elhelyezési javaslatát és egyéni elhelyezési tervét, melyet ismertet a gyermekvédelmi gyámmal.

A bizottsági szakmai véleményt megküldi a leendő gondozási hely képviselőjének.

Az elhelyezési tervben és javaslatban foglalt szerződés a azaz az egyéni gondozási-nevelési terv alapja.

Az egyéni gondozási-nevelési tervet úgy kell elkészíteni, hogy alkalmas legyen a gyermek saját családjába történő visszatérésének, az örökbefogadásnak, vagy más családpótló környezetbe kerülésének elő-segítésére.

Meg kell határozni azt a személyt, akinek a gondozásába kerül a gyermek, azt a határidőt, ameddig a nevelésbe vétel megszüntetéséhez szükséges feltételeket biztosítani kell.

Meg kell határozni a gyermek és a szülő kapcsolattartásával szembeni elvárásokat, a kapcsolattartást segítő szolgáltatásokat.

Meg kell határozni azokat a feltételeket, amelyeket a szülőnek biztosítani kell a nevelésbevitel megszüntetéséhez, továbbá amelyet a gyermeknek teljesítenie kell a nevelésbevitel megszüntetéséhez.

Rögzíteni kell a gyermek, illetve a vérszerinti szülő részére biztosítandó szolgáltatásokat, ezek megnevezését és azt, hogy ki gondoskodik azok megszervezéséről. Rögzíteni kell, hogy a gyermek szükségletei különleges vagy speciális igényűek-e.

Az elhelyezési javaslatot, az egyéni elhelyezési tervet, valamint a bizottság szakmai véleményét és további kiegészítő dokumentumokat az elhelyezési ügyintéző megküldi az illetékes járási gyámhivatalnak.

A gyámhivatali határozat kézhezvétele után az elhelyezési ügyintéző részéről megtörténik az eset lezárása azzal, hogy az egyéni elhelyezési tervet megküldi a kijelölt gondozónak és a gyermek lakóhelye szerinti gyermekjóléti szolgálat családgondozójának.

Javaslat gondozási hely megváltoztatásához

Abban az esetben, ha lényegesen megváltoznak azok a körülmények, amelyekre a gyámhivatal az elhelyezési döntését alapozta, illetve, ha más okból a gyermek érdeke ezt kívánja, a Központ javaslatot tesz a gondozási hely megváltoztatására.

A gondozási hely megváltoztatását a Központon kívül a gyermekvédelmi gyám, a gyermek, a vérszerinti szülő, valamint a gyermekjogi képviselő is kezdeményezhetik, de minden esetben szükséges az új egyéni elhelyezési terv készítése.

A Központ a javaslatának kialakításához ugyanazt a módszert követi, mint nevelésbe vételi eljárás esetén.

A gondozási hely meghatározását végző szakembereknek a gyermek gondozási helyének meghatározását elősegítő elhelyezési javaslat és egyéni elhelyezési terv elkészítésénél lehetőség szerint törekedniük kell a konszenzusra. Amennyiben erre nincs lehetőség, akkor az elhelyezési javaslatnak és az egyéni elhelyezési tervnek a Központ Szakszolgálatának álláspontját kell tartalmaznia. A gyámhivatalnak döntése előtt meg kell hallgatnia a gyermeket és a szülőt, valamint be kell szereznie a jegyző javaslatát, melynek alapja a gyermekjóléti szolgálat véleménye, s mindezek alapján kell határozatot hoznia.

A gondozási hely meghatározása érdekében feladatot ellátó szakemberek a vizsgálatok és a terápia során tudomásukra jutott adatokat kötelesek titkosan kezelni.

A gondozási hely meghatározásának folyamatában a munkatársaknak minden esetben törekedniük kell a végleges elhelyezés elvének a figyelembevételére és tiszteletben tartására.

Az örökbefogadás és az örökbe fogadhatónak nyilvánítás szakmai előkészítése, az örökbefogadó szülők felkészítése – Az örökbefogadási tanácsadás

A Szakszolgálat – mint szervezeti egység – munkatársa látja el az örökbefogadások előkészítését.

Az örökbefogadási tanácsadó az összeférhetetlenség miatt más feladatokat nem láthat el sem kapcsolt munkakörben, sem megbízás alapján.

Az örökbefogadás előkészítésével kapcsolatos feladatok

A gyermek külön jogszabály szerinti titkos vagy nyílt örökbefogadásának előkészítése, a nevelésbe vett gyermek örökbe fogadhatóvá nyilvánításának és örökbefogadásának előkészítése, nyílt örökbefogadás esetében a vér szerinti szülő és az örökbe fogadni szándékozó személy kapcsolatfelvételének előkészítése érdekében a szakszolgálat feladatai:

- nyilvántartás vezetése a gyámhatóság határozata alapján örökbe fogadhatónak nyilvánított, illetve a más okból örökbe fogadható nevelésbe vett gyermekről, valamint a szülő, az egészségügyi szolgáltatást nyújtó szerv vagy személy, a gyermekjóléti szolgálat, családvédelemmel foglalkozó más szerv bejelentése alapján az örökbe fogadható gyermekről,

- az örökbe fogadni szándékozó személy tájékoztatása az örökbefogadás feltételeiről, így különösen az örökbefogadás előtti tanácsadásról és felkészítő tanfolyamról,
- az örökbe fogadni szándékozó körülményeinek, egészségügyi és lélektani alkalmasságának vizsgálata az örökbefogadást szabályozó jogszabályokban rögzített szakmai követelmények figyelembevételével és róla – a gyámhatóság határozata alapján – nyilvántartás vezetése,
- az egységes örökbefogadási nyilvántartás folyamatos tájékoztatása az örökbe fogadhatónak nyilvánított, illetve a más okból örökbe fogadható nevelésbevett gyermekről, valamint a szülő, az egészségügyi szolgáltatást nyújtó szerv vagy személy, a gyermekjóléti szolgálat, családvédelemmel foglalkozó más szerv bejelentése alapján az örökbe fogadható gyermekről, valamint az érvényes alkalmassági határozattal rendelkező örökbefogadásra várókról,
- az örökbefogadás előtti tanácsadás és örökbefogadói tanfolyam, valamint az örökbefogadás utáni segítséget nyújtó szolgáltatások megszervezése,
- a nemzetközi örökbefogadási ügyekben eljáró központi hatóság megkeresésére külföldi állampolgárságú gyermek örökbefogadását követően jelentést készítése az örökbefogadás helyzetéről,
- az örökbe fogadni szándékozó személyhez kötelező gondozásba kihelyezett gyermek beilleszkedésének, ellátásának, gondozásának figyelemmel kísérése és a gyámhatóság tájékoztatása tapasztalatairól.

Az örökbefogadások típusainak rendszerezése

Nyílt örökbefogadás

- A vérszerinti szülő a vele rokoni kapcsolatban álló, vagy volt házastársa új házastársa javára mond le gyermekéről, s adja hozzájáruló nyilatkozatát az örökbefogadáshoz.
- A vérszerinti szülő más közvetítő által megismert személy javára járul hozzá gyermeke örökbefogadásához.

A Szakszolgálat feladatai a nyílt örökbefogadás elősegítése érdekében

A válsághelyzetben lévő várandós anya segítése céljából, valamint a gyermeket örökbe adni szándékozó vérszerinti szülő kérelmére, szándékának megfelelően – a nyílt örökbefogadások előmozdítása érdekében örökbefogadást elősegítő tevékenységet folytat, melynek keretében:

- A gyermek saját családjában való nevelkedése érdekében a családgondozás keretében tanácsadást végez és segítséget nyújt a válsághelyzetben lévő, különösen a terhességét eltitkolni szándékozó várandós anya számára,
- Erre irányuló igény esetén megszervezi a családok átmeneti otthonában biztosított ellátáshoz való hozzájutást,
- Amennyiben a gyermek saját családjában való nevelkedése érdekében végzett tanácsadás és segítségnyújtás nem vezetett eredményre, az örökbe fogadandó gyermek és az örökbe fogadni szándékozó személy kapcsolatfelvételének előkészítése,

- Nyilvántartás vezetése az örökbe fogadni szándékozó személyről és az örökbefogadandó gyermekről,
- Az örökbefogadás engedélyezését követően a vérszerinti szülőnek és az örökbefogadó szülőnek történő segítségnyújtás, tanácsadás, valamint kérelemre az örökbe fogadott gyermek (személy) vérszerinti szülőjével való kapcsolatfelvételének elősegítése, ha a gyámhatóság vagy a bíróság a vérszerinti szülő természetes személyazonosító adatait közölte,
- Az örökbe fogadó szülő, az örökbe fogadott gyermek vagy a vérszerinti szülő számára, kérelmükre az örökbefogadás utáni segítséget nyújtó szolgáltatások biztosítása, az ellátásokhoz való hozzájutás elősegítése.

A nyílt örökbefogadás folyamata

Amennyiben a szülő a nyílt örökbefogadást választja, Szakszolgálatunk ennek elősegítése érdekében az egységes örökbefogadási nyilvántartásból az illetékességébe tartozó örökbe fogadni szándékozó személyek közül – a nyilvántartási sorrend figyelembe vételével – a gyermek számára alkalmas örökbefogadó szülőt javasol a vérszerinti szülő számára, és előkészíti a vérszerinti szülőnek az örökbe fogadni szándékozó személlyel való találkozását.

A Szakszolgálat írásbeli megállapodást köt azzal a vérszerinti szülővel és örökbe fogadni szándékozó személlyel, akik a megállapodás megkötése előtt már ismerik egymást és együtt kérik a nyílt örökbefogadást elősegítő szolgáltatást. Ha a megállapodás megkötésére nem kerül sor – tájékoztatást nyújt, hogy a nyílt örökbefogadást elősegítő szolgáltatás a Szakszolgálatnál is igénybe vehető.

A gyermek nyílt örökbefogadásának elősegítése érdekében történő kapcsolatfelvétel előkészítése körében végzett tevékenységre kötött megállapodás tartalmazza:

- a válsághelyzetben lévő várandós anya, a vérszerinti szülő, illetve – ha rendelkezik ezekkel – a gyermek személyazonosító adatait és társadalombiztosítási azonosító jelét,
- a szolgáltatás pontos leírását,
- a szolgáltatást igénybe vevő, valamint a szolgáltatást végző személy közötti kapcsolattartás módját,
- a megállapodás felmondásának szabályait,
- a szolgáltatást igénybe vevő hozzájáruló nyilatkozatát a személyes adatai kezeléséhez, és nyilatkozatát arról, hogy a személyes adatainak kezelésére vonatkozó tájékoztatást a közhasznú szervezet részéről megkapta és azt tudomásul vette.

Az örökbe fogadni szándékozó személlyel kötött megállapodás tartalmazza

- az örökbe fogadni szándékozó személy személyazonosító adatait és társadalombiztosítási azonosító jelét,
- azt, hogy a megállapodást a felek legalább évente felülvizsgálják,

- az örökbefogadás szempontjából jelentőséggel bíró egyéb körülményeket,
- az örökbe fogadni szándékozó személy bejelentési kötelezettségét arra vonatkozóan, ha vele szemben a megállapodás megkötését követően az örökbefogadást kizáró ok keletkezik,
- az örökbe fogadni szándékozó személyt terhelő költségek viselésének a vonatkozó jogszabályban megállapított szabályait annak kifejezett megjelölésével, hogy a költségek elszámolása költségátalány vagy tételes költségelszámolás formájában történik.

A Szakszolgálat írásban felmondja a megállapodást, ha annak megkötését követően az örökbefogadást kizáró ok fennállásáról szerez tudomást, vagy tudomására jut, hogy az örökbefogadás akár a felek, akár más közreműködő személyek számára haszonszerzéssel jár. Ebben az esetben a szakszolgálat öt napon belül írásban értesíti az örökbefogadásra való alkalmasságot megállapító, valamint az örökbefogadás engedélyezésére illetékes gyámhatóságot.

Titkos örökbefogadás

- Magyar állampolgár általi örökbefogadás.
- Külföldi állampolgár általi örökbefogadás.

A Szakszolgálat feladatai a titkos örökbefogadás előkészítése érdekében:

- A megyei gyermekvédelmi szakértői bizottság véleményének figyelembevételével– a legmegfelelőbb, érvényes alkalmassági határozattal rendelkező örökbefogadó szülő kiválasztása a gyermek számára,
- A gyermek, a gyermek gondozójának és az örökbe fogadni szándékozó személy felkészítése az örökbefogadásra,
- A szülő-gyermek kapcsolat kialakulásának segítése, ennek érdekében javaslattétel a gyermek örökbefogadó szülőhöz történő kötelező gondozásba történő kihelyezésére és annak figyelemmel kísérése,
- Javaslattétel az örökbefogadás engedélyezésére.

Az örökbefogadás előtti eljárás

A Szakszolgálat – mint szervezeti egység – látja el az örökbefogadások előkészítését.

Ennek keretében az örökbefogadási tanácsadó végzi az alábbi feladatokat:

- Nyilvántartja a gyámhivatal által örökbe fogadhatónak nyilvánított és a nevelésbevett örökbe adható gyermekeket.
- Nyilatkoztatja és tájékoztatja az örökbe fogadni kívánó személyeket.
- Megvizsgálja az örökbe fogadni kívánó személyek alkalmasságát, beszerzi az erre vonatkozó szakvéleményeket.

- Az az örökbe fogadni kívánó személyek alkalmasságáról készített szakvéleményt megküldi a gyámhivatalnak.
- Nyilvántartja az örökbe fogadni kívánó személyeket.
- Környezettanulmányt készít az örökbe fogadni szándékozó lakóhelyén és a várakozási idő alatt félévente felkeresi az örökbe fogadni kívánó személyeket és tájékoztatja őket kérelmük teljesülésének esélyéről.
- Tanácsadást végez az örökbefogadásra alkalmas személyek számára.
- Örökbefogadói tanfolyamot szervez az örökbe fogadni szándékozó személyek számára.
- Lebonyolítja az örökbefogadási eljárást.
- Részt vesz az örökbe fogadható gyermekek számára a nyilvántartásban szereplő legmegfelelőbb örökbefogadó szülő kiválasztásában, a gyermek és az örökbe fogadni szándékozó összeismertetésében.
- Összeállítja és megküldi az illetékes gyámhivatalnak a Központ javaslatát tartalmazó szükséges dokumentum csomagot az örökbefogadás előtti kötelező gondozásba történő kihelyezéshez.
- Együttműködik a gyámhivatalokkal, a Szakszolgálat pszichológusával, a gyermek gyámjával, az örökbefogadás előkészítése céljával történő kihelyezés előkészítésében, lebonyolításában.
- Figyelemmel kíséri a kihelyezett gyermek gondozását, a szülő-gyermek kapcsolat alakulását és segíti a gyermek örökbefogadó családba történő beillesztését, tanácsaival segíti az örökbefogadó szülőt.
- A kötelező gondozási idő alatt látogatja a családot és telefon kapcsolatot is tart az örökbefogadókkal.
- Tájékoztató leírást készít az örökbe fogadható gyermek és az örökbefogadója kapcsolatának alakulásáról az örökbefogadás engedélyezése iránti kérelem felterjesztése előtt.
- Összeállítja és megküldi az illetékes gyámhivatalnak az örökbefogadás engedélyezése iránti eljáráshoz szükséges dokumentációt.
- Az örökbefogadást engedélyező határozat jogerőre emelkedéséig kapcsolatot tart az örökbefogadó családdal, segíti a hivatalos ügyek intézésében.
- Az örökbefogadás engedélyezésének jogerőssé válását követően végzi az utánkövetéssel kapcsolatos feladatokat.
- Felterjeszti a nyilvántartásokat az Emberi Erőforrások Minisztériumához.
- Kapcsolatot tart a gyámhivatalokkal, a családvédelemmel foglalkozó szolgáltatókkal, szülészeti és gyermekosztályokkal az örökbefogadási eljárás szakszerű előkészítése céljából.

Az örökbefogadási eljárás első fázisa: A kérelem

Az örökbefogadási szándékot bejelentő kérelmet a Központ vezetőjéhez nyújtják be a kérelmezők.

Az örökbefogadási eljárás lefolytatásának feltétele, hogy a kérelmező állandó lakóhelye Tolna megyében legyen, illetve tartósan külföldön tartózkodó magyar állampolgár esetében az utolsó bejelentett magyarországi lakcím Tolna megyében volt.

Amennyiben az örökbe fogadni szándékozó házaspár egyik tagja nem megyei lakos, a másik illetékes Központot tájékoztatni szükséges.

Az örökbefogadási tanácsadó a kérelem előterjesztésével egyidejűleg, de legkésőbb 15 napon belül írásban tájékoztatja az örökbe fogadni szándékozókat az örökbefogadás feltételeiről és arról, hogy alkalmasságuk megállapítása érdekében az általa meghatározott helyen és időpontban örökbefogadási tanácsadáson kell részt venniük, valamint arról, hogy családi- és lakáskörülményeikről a helyszínen győződik meg. Tájékoztatja továbbá arról, hogy örökbefogadói tanfolyamot kell elvégezniük, melynek időtartama 40 óra, s annak sikeres elvégzéséről tanúsítványt kapnak.

Megkéri az örökbe fogadni szándékozókat hozzájárulásukat orvosi igazolás beszerzésére (háziorvosi, illetve szükség szerint egyéb szakorvosi).

A Központnál előterjesztett kérelmükben nyilatkozniuk kell

- az örökbefogadási szándék indokairól, az örökbefogadandó gyermekre vonatkozó elképzelésükről, az örökbe fogadni szándékozott gyermekek számáról és arról, hogy vállalják-e testvérek örökbefogadását,
- az örökbe fogadandó gyermek, gyermekek koráról,
- arról, hogy vállalják-e egészségi problémával küzdő gyermek örökbefogadását,
- a korábban kezdeményezett örökbefogadás előtti eljárás eredményeiről,
- arról, hogy alkalmassá nyilvánításuk esetén hozzájárulnak-e ahhoz, hogy adatait az országos örökbefogadást elősegítő szerv közreműködésével – az örökbefogadási esélyeinek növelése érdekében más gyermekvédelmi szakszolgálat is kezelje,
- annak tudomásul vételéről, hogy az örökbefogadásra való alkalmasság feltétele az örökbefogadás előtti tanácsadáson és felkészítő tanfolyamon történő eredményes részvétel.

Amennyiben a jelentkezésben foglalt adatokból már egyértelmű, hogy az alkalmasság megállapítása akadályba ütközik, arról tájékoztatni kell a kérelmezőket. Így lehetőségük van kérelmük visszavonására, s a felesleges vizsgálatok elvégzésére.

Ha a jogszabály egyértelműen kizárja az örökbefogadásra való alkalmasság megállapítását, nincs szükség további vizsgálatra, s ezt a kérelmezőkkel közölni kell.

Az orvosi véleményben választ kell kapni arra, hogy az örökbe fogadni kívánt személy nem szenved-e:

- a gyermek megfelelő ellátását is korlátozó testi, érzékszervi, értelmi fogyatékoságban,
- súlyos pszichotikus zavarban,
- alkoholfüggőségben,
- kábítószer-függőségben,
- olyan betegségben, amely miatt – akár időszakosan is – akadályozott a gyermekről való gondoskodás, illetve a gyermek fejlődését veszélyezteti.

Ha az orvosi vélemény szerint a jelentkezők egyike bármilyen betegségben szenved, akkor egy külön állásfoglalást kell beszerezni a jelentkező kezelő orvosától a jelentkező beleegyezésével.

Pszichikai alkalmassági vizsgálaton kell meggyőződni,

- az örökbefogadási szándék motivációjáról,
- a család élethelyzetéről,
- az örökbe fogadni szándékozó személy életkoráról és személyiségéről,
- a gyermek nevelésével kapcsolatos elképzeléseikről,
- előreláthatólag biztosítani tudják-e az örökbefogadandó gyermek harmonikus fejlődését, felnevelését.

Az örökbefogadás előtti tanácsadást a Szakszolgálat pszichológusa végzi. A tanácsadás célja, hogy az örökbe fogadni szándékozó szülő – a személyisége és családstruktúrája alapján – a pszichológussal együtt megalapozott döntést tudjon hozni arról, alkalmas-e örökbefogadónak.

Amennyiben az örökbe fogadni szándékozó szülő házasságban él, házastársa is részt vesz a tanácsadáson, s ugyancsak részt vehet az örökbe fogadni szándékozó személy saját gyermeke is.

A tanácsadást követően a pszichológus az alkalmasságra vonatkozó megállapításait írásban rögzíti.

Az örökbefogadás előtti tanácsadás célja, hogy az örökbe fogadni szándékozó szülő

- megismerje azokat a nehézségeket, amelyekkel a személyisége, motivációi, családstruktúrája alapján az örökbefogadás során várhatóan szembesülni fog,
- felmérje, hogy a családjában, környezetében feltehetően milyen konfliktusokat fog okozni a gyermek odakerülése, és hogy ezeket miként lehet kezelni, illetőleg probléma esetén kihez lehet fordulni.

Az örökbefogadás előtti tanácsadás célja, hogy a tanácsadást végző szakember

- megismerje az örökbe fogadni szándékozó motivációit, valamint jelenlegi és virtuális családstruktúráját,
- megalapozott döntést tudjon hozni arról, hogy alkalmas-e az örökbe fogadni szándékozó szülő az örökbefogadásra.

Rokon általi örökbefogadás esetén – a kezdeményező személyek kérelmére vagy a gyámhivatal felkérésére – a fentiekben jelzett módon az örökbefogadási tanácsadó szintén elvégzi a tanácsadást és javaslatát megküldi a gyámhivatalnak.

Az örökbe fogadni szándékozó személy lakóhelyének felkeresése során a helyszínen kell tájékozódni, hogy a lakókörnyezet, illetve a családi- és lakáskörülmények alkalmasak-e gyermek örökbefogadására, s lehetőség szerint az együtt élő családtagok véleményét ki kell kérni.

Ha az örökbe fogadni szándékozó személy a tanácsadáson nem jelent meg és távolmaradását nem mentette ki, illetőleg a környezettanulmány elvégzését nem teszi lehetővé, kérelmét visszavontnak kell tekinteni.

Az örökbefogadói tanfolyam célja, hogy a résztvevők

- felkészüljenek az örökbefogadásra,
- megismerjék az örökbefogadás jogi és társadalmi hátterét,
- szembesüljenek azokkal a tipikus nehézségekkel, melyek az örökbe fogadási eljárás és az örökbe fogadott gyermek nevelése során felmerülhetnek,
- elsajátítsák a konfliktusok kezelésének és az örökbefogadással együtt járó feszültségek kezelésének módjait.

A tanfolyamon résztvevők a tanfolyam sikeres elvégzéséről sorszámmal ellátott tanúsítványt kapnak. A tanúsítványban szereplő tanfolyami képzettség megnevezése: örökbefogadó szülő.

Az örökbefogadási tanácsadó a pszichológiai vizsgálat eredményét, az örökbefogadás előtti tanácsadás és felkészítő tanfolyam eredményes elvégzését igazoló iratot, a környezettanulmányt, az orvosi igazolásokat és az ezek alapján kialakított javaslatát az ügyfél kérelmével, valamint nyilatkozatával együtt megküldi az örökbe fogadni szándékozó lakóhelye szerinti illetékes gyámhivatalnak, s erről az örökbe fogadni szándékozó személyt egyidejűleg értesíti. A javaslatban ki kell térni arra, hogy az örökbe fogadni szándékozó gyermek örökbefogadására alkalmas.

Alkalmatlanság megállapítása esetén a határozat jogerőre emelkedését követő 1 éven belül új eljárás nem indítható, erről nyilvántartás vezetése szükséges.

Alkalmasság megállapítása esetén – a határozat kézhezvételekor

- nyilvántartásba kell venni az örökbe fogadni szándékozót a kérelem benyújtásának napjával,
- hozzájáruló nyilatkozat birtokában adatait továbbítani kell az örökbe fogadni szándékozó személyek országos nyilvántartása számára.

A fentiekről az örökbefogadási tanácsadó írásban tájékoztatja a jelentkezőket.

A gyámhivatalnak az örökbefogadásra való alkalmasságot megállapító határozata annak jogerőre emelkedésétől számított három évig hatályos. Amennyiben a három év alatt örökbefogadásra nem kerül sor, az örökbe fogadni szándékozót az érvényesség lejárta előtt 2 hónappal írásban kell megkeresni, hogy kívánja-e az érvényességet 1 évvel meghosszabbítani. Ha igen, akkor a Szakszolgálat az örökbe fogadni szándékozó erre vonatkozó kérelmét, javaslatával együtt, továbbítja a gyámhivatal felé.

Amennyiben a meghosszabbított érvényességi idő lejártáig sem kerül sor örökbefogadásra, az örökbefogadás előtti eljárást – a tanácsadás és a tanfolyam kivételével – az örökbe fogadni szándékozó kérelmére meg kell ismételni.

A határozat érvényességi idejének leteltével – ha az örökbe fogadni szándékozó ismételt kérelmet nem terjesztett be – törölni kell a nyilvántartásból. Erről értesíteni kell az országos nyilvántartást és az örökbe fogadni szándékozó személyt is.

Ha a határozat érvényességének lejártá előtt újabb gyermek örökbefogadását kéri, a tanácsadás és a tanfolyam elvégzésétől eltekintve az alkalmasságot felül kell vizsgálni.

Az örökbefogadási tanácsadó a várakozás időszaka alatt fél évente felkeresi az örökbe fogadni szándékozót és tájékoztatja kérelme teljesülésének esélyeiről.

Az örökbefogadási eljárás második fázisa: Az örökbefogadó szülő kiválasztása, a megtekintés és az összeszoktatás

Az örökbefogadó szülő kiválasztása, megtekintés

A Szakszolgálat feladata a nyilvántartásban szereplő örökbe adható gyermekek számára, a nyilvántartásban szereplő örökbe fogadni szándékozók közül – a nyilvántartási sorszámok figyelembevételével – a legmegfelelőbb örökbefogadó szülő kiválasztása, mely megbeszélés keretében történik.

A megbeszélésen részt vesz:

- a Központ intézményvezetője,
- a Szakszolgálat osztályvezetője,
- az örökbefogadási tanácsadó,
- a pszichológus,
- a gyermek gyámja,
- nevelőszülői tanácsadó.

A döntésről rövid, indoklást tartalmazó emlékeztetőt kell készíteni.

Az örökbefogadási tanácsadó beszerzi a gyermek gyámjának, gondozójának részletes jellemzését, tájékoztatását a gyermekről, a gyermekorvos által kitöltött orvosi igazolást, a pszichológiai véleményt, valamint elkészíti a gyermek családi hátterét.

Az örökbe fogadni szándékozó az örökbefogadási tanácsadó által ismeri meg a gyermekről és vérszerinti családjáról készült iratokat, majd dönthet arról, kíván-e találkozni a gyermekkel. Az örökbefogadási tanácsadó szervezi meg a személyes találkozót, melyről a gyermek gyámját is értesíteni kell.

Az örökbe fogadni szándékozó további tájékoztatást kérhet a gyermekről az őt gondozó személytől, majd megtekintheti a gyermeket.

A gyermek nem tudhat arról, hogy a kérelmező őt örökbefogadási szándékkal látogatja meg. Természetesen a későbbiekben a gyermek életkorától függően történik a felkészítése.

Amennyiben a kérelmező a megismerkedés alapján további kapcsolatot szeretne kialakítani a gyermekkel, az örökbefogadási tanácsadó, a pszichológus, a gondozó intézmény és a törvényes képviselő által megállapított gyakorisággal, a közösen megbeszélte időpontokban felkeresheti a gyermeket.

A gyermekkel való rendszeres találkozás az összeszoktatás.

Az összeszoktatás

Miért fontos az összeszoktatás? A gyermek a számára ismert környezetben, ismert személy által nyújtott biztonságban kezd megbarátkozni az őt majd családjába fogadó, de még idegen személlyel.

Az összeszoktatás alatt az örökbefogadó szülő megtanulja a gyermek személyes, speciális igényei szerinti gondozást, vagyis úgy nyúl hozzá, úgy eteti, úgy készíti el ételét, ahogy azt a gyermek megszokta. Megtanulja a gyermek napirendjét, hogy miután mi következik, ami a gyermek számára nagyon fontos, mert ő már ismeri, és előre készül a vele történő dolgokra. A gyermek biztonság igényét fokozza, ha megtapasztalja, hogy nap, mint nap az történik, amit vár. Ez az előre elvárhatóság elve. Ha szükségleteinek kielégítése a számára várt, megszokott módon történik, nyitottabbá válik, és egyre közelebb kerül a leendő családhoz.

A személyes kapcsolatfelvételtől számított 30 napon belül a Szakszolgálat örökbefogadási tanácsadója – a gyermek gondozója, illetve törvényes képviselője bevonásával – kialakítja álláspontját arra vonatkozóan, hogy javasolja-e a gyámhivatal felé a gyermeknek a kérelmező gondozásába történő kihelyezését, s erről a kérelmezőt tájékoztatja.

Az örökbefogadási eljárás harmadik fázisa: Az örökbefogadás engedélyezése iránti eljárás

A kapcsolat alakulásától függően az örökbefogadási tanácsadó az örökbe fogadni szándékozó személy és a gyermek, illetve törvényes képviselője örökbefogadásra vonatkozó kérelmét a Központ javaslatával, a gyámhivatal által bekért igazolásokkal és szakvéleményekkel együtt megküldi a gyámhivatal részére.

A Szakszolgálat örökbefogadási tanácsadója a gyámhivatal felkérésére figyelemmel kíséri a kihelyezett gyermek gondozását, a szülő-gyermek kapcsolat alakulását, a gyermek családba történő beilleszkedését. Ezek alapján a gyámhivatal által meghatározott időre megküldi az örökbefogadásra vonatkozó javaslatát.

Az örökbe fogadható gyermekek nyilvántartásából törölni kell azt a gyermeket, akinek az örökbefogadását a gyámhivatal jogerős határozattal engedélyezte.

Utánkövetés

Az örökbefogadás utánkövetésének elrendelésével a gyámhivatal a gyermek örökbefogadó családba történő beilleszkedésének figyelemmel kísérését és az örökbefogadó család tanácsadással történő segítségét biztosítja.

Az örökbefogadás engedélyezése iránti eljárás során tájékoztatja az örökbe fogadni szándékozó személyt arról, hogy az örökbefogadást engedélyező határozat jogerőre emelkedését követően hat hónap múlva, majd – a rokoni, házastársi örökbefogadás kivételével – az örökbefogadást engedélyező határozat jogerőre emelkedését követően másfél év múlva személyes találkozásra és együttműködésre kötelezett az utánkövetést végző szervezet szakemberével.

Ha az örökbefogadó szülő nem nevezett meg utánkövetésre szervezetet, vagy a megnevezett közhasznú szervezet nem vállalja az utánkövetést, a gyámhivatal az örökbefogadó szülőnek és a gyermeknek az örökbefogadást követő tartózkodási helye szerinti gyermekvédelmi szakszolgálatot kéri fel az utánkövetés biztosítására.

Az utánkövetést a Szakszolgálat örökbefogadási tanácsadója végzi.

Külföldre történő örökbeadás

Ha az örökbe fogadható gyermek hazai örökbefogadása iránti intézkedések nem vezettek eredményre, és van az egységes örökbefogadási nyilvántartásban olyan külföldön szokásos tartózkodási hellyel rendelkező örökbe fogadni szándékozó személy, aki a gyermekkel várhatóan megfelelő szülő-gyermek kapcsolatot tud kialakítani, a miniszter az illetékes gyermekvédelmi szakszolgálat véleményének figyelembevételével dönt a személyes kapcsolat felvételének lehetőségéről. Több örökbe fogadni szándékozó személy esetén figyelembe kell venni a nyilvántartásba vétel időpontját is.

Ha a személyes kapcsolat felvétele mellett születik döntés, a miniszter tájékoztatja az örökbe fogadni szándékozó személyt:

- a gyermek személyazonosító adatairól, örökbe fogadhatóvá válásának körülményeiről, szociális, családi és egészségügyi körülményeiről, valamint különleges szükségleteiről;
- a gyermek gondozási helyéről;
- a tájékoztatás kézhezvételét követő 30 napon belül nyilatkoznia kell arról, hogy a gyermeket örökbe kívánja-e fogadni, illetve a gyermekkel való személyes kapcsolat felvétele céljából várhatóan mikor tartózkodik Magyarországon.

Ha az örökbe fogadni szándékozó személy úgy nyilatkozik, hogy a gyermeket örökbe kívánja fogadni és vele a kapcsolatot fel kívánja venni, erről a miniszter haladéktalanul tájékoztatja az eljárni illetékes kijelölt gyámhivaltal, valamint a gyermekkel való személyes kapcsolat felvételének megszervezése érdekében a Szakszolgálatot.

A gyermek és a külföldi örökbe fogadni szándékozó személy közötti személyes kapcsolat felvételt követő nyolc napon belül a Szakszolgálat döntéshozatal céljából megküldi a kijelölt gyámhivatalnak a gyermekekre vonatkozó igazolásokat, szakvéleményeket, továbbá a kötelező gondozásra vonatkozó javaslatát.

A kijelölt gyámhivatal a kötelező gondozásba történő kihelyezést elrendelő határozatában a gondozási idő számításánál figyelembe veszi a tényleges gondozás kezdő időpontját.

A gyámhivatal gondozásba helyezési határozatának meghozatala után az örökbefogadási tanácsadó figyelemmel kíséri a kihelyezett gyermek gondozását, a szülő-gyermek kapcsolat alakulását, a gyermek családba való beilleszkedését.

Az örökbefogadási tanácsadó a gondozásba történő kihelyezést követő harminc napon belül szakvéleményét és az örökbefogadásra vonatkozó javaslatát megküldi a kijelölt gyámhivatalnak.

A gyermekvédelmi gyámi feladatok ellátása

A gyermekvédelmi gyám

A gyermekvédelmi gyám tevékenységét a gyámhatóság irányítja és felügyeli, a gyermekvédelmi gyám feladatainak ellátásához szükséges feltételeket a Szakszolgálat biztosítja.

A gyermekvédelmi gyám egyidejűleg legfeljebb harminc gyermek gyámságát láthatja el.

A gyermekvédelmi gyám feladatai

- A gyermek életkorának megfelelően a gyermekkel személyes és közvetlen találkozást, beszélgetést kezdeményez a kirendelését követően legfeljebb tizenöt napon belül, a kirendelése időtartama alatt legalább havonta egy alkalommal, valamint a hatodik életévét be nem töltött gyermek esetén legalább két hetente egy alkalommal.
- A gyermek számára telefonon történő elérhetőséget, illetve kérésére a gondozási helyén vagy semleges helyen történő találkozást biztosít.
- A szülőkkel, más hozzátartozókkal való kapcsolattartást figyelemmel kíséri, szükség esetén elősegíti.
- A gyermek oktatását biztosító nevelési-oktatási intézményekkel kapcsolatot tart, figyelemmel kíséri a gyermek iskolai előmenetelét, magatartását.
- Együttműködik a gyermekjóléti szolgálattal a gyermek vér szerinti családja helyzetének megismerése érdekében.
- A kirendelését követően harminc napon belül felveszi a kapcsolatot a gyermek szüleivel, és fenntartja azt a gyermekvédelmi gondoskodás időtartama alatt, továbbá a nevelésbe vétel megszüntetését követően három hónapig, kivéve, ha a szülők hozzájárultak gyermekük örökbefogadásához vagy a bíróság megszüntette szülői felügyeleti jogukat, illetve a gyámhatóság örökbe fogadhatóvá nyilvánította a gyermeket.

- A gondozási helyről történő engedély nélküli távozás esetén a gyermeket – ha ismert, hogy hova távozott – visszaviszi a gondozási helyére, ellenkező esetben megteszi a gyermek felkutatásához szükséges intézkedéseket.
- Szükség szerint, de legalább félévente jelentést készít a gyámhatóságnak a működéséről, valamint a gyámsága alatt álló gyermek ügyeiről. A tájékoztatás elkészítéséhez a gyermeket gondozó nevelőszülő, gyermekotthon, fogyatékosok vagy pszichiátriai betegek otthona segítséget nyújt.
- A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló miniszteri rendeletben meghatározottak szerint részt vesz a gyermek egyéni gondozási-nevelési tervének elkészítésében.
- Kezdeményezi a gyámhatóságnál egyes gyámi feladatok ellátására a nevelőszülő gyámként történő kirendelését, ha a nevelőszülő már legalább két éve saját háztartásában neveli a gyermeket, nincs folyamatban eljárás a nevelésbe vétel megszüntetésére, és a nevelőszülő vállalja a gyermek törvényes képviselőnek a Gyvt. 87. § (1) bekezdés a)–c) pontja szerinti ellátását.
- Az egyes gyámi feladatok ellátására gyámként kirendelt nevelőszülővel köteles együttműködni.
- Az egyes gyámi feladatok ellátására gyámként kirendelt nevelőszülő gyámi tisztségből való felmentése, elmozdítása vagy azonnali hatályú felfüggesztése esetén valamennyi gyámi feladatot ellátja.
- A gyermek elhelyezésének joga nem illeti meg, és a gyermek tartózkodási helyét csak a gyámhatóság engedélyével változtathatja meg. A gyermek tartózkodási helyét, illetve annak megváltoztatását bejelenti a gyámhatóságnak, és kéri annak jóváhagyását.
- A gyermek életpályáját a gyermekkel közösen választja meg figyelembe véve – feltéve, hogy szülői felügyeleti jogát nem szüntették meg vagy az nem szűnt meg – a nevelésbe vett gyermek szülőjének véleményét, a gyermek képességeit, egyéb körülményeit. Az életpálya kijelölésével kapcsolatos vitában a gyámhatóság dönt.
- Együttműködik a nevelésbe vételhez kapcsolódó, a gyermek véleményét figyelembe vevő egyéni elhelyezési terv megvalósításában, a feladatok teljesítésében.
- Kérelmére a gyámhatóság a nevelésbe vétel fenntartásának szükségességét soron kívül felülvizsgálja.
- Ha a gyermek érdekét gondozási helye súlyosan veszélyezteti, és a gyermeket súlyos veszélyeztetettsége miatt másik, biztonságos gondozási helyre viszi, erről a gyámhatóságot egyidejűleg értesíti, és kéri a kijelölt gondozási hely megváltoztatását.
- Engedélyezi a gyermek legfeljebb két napra történő eltávozását és két napnál hosszabb időtartamú szabadságát, ha arra a gyámhatóság döntésében felhatalmazta.
- Jelzi a gyámhatóságnak, ha a kapcsolattartás végrehajtása során a kapcsolattartásra jogosult és a gyermek vagy a kapcsolattartásra jogosult és a gyermekgondozási helyét biztosító személy, intézmény között vita keletkezik.

- A gyermek érdekében és a gyermek testvéreivel való kapcsolat ápolása céljából, különösen, ha azt a gyermek is kéri – biztosíthatja, hogy a gyermek személyes kapcsolatait a Gyer. 28. § (1) bekezdésben felsorolt személyeken kívül mással is ápolhassa.
- Köteles jelezni a gyámhivatalnak, ha az ítélőképessége birtokában lévő gyermek és közte vita áll fenn a személyes kapcsolatok ápolása kérdésében. A gyermekvédelmi gyám és a gyermek közötti vita esetén a gyámhivatal dönt.
- Egyetértésével az ideiglenes hatállyal elhelyezett, nevelésbe vett gyermek tekintetében a szülő kérelmére –a nyári időszakos kapcsolattartás pótolható.
- Kezdeményezi a gyámhatóságnál, illetve a bíróságnál a kapcsolattartási jog korlátozását, a felügyelt kapcsolattartás elrendelését, a kapcsolattartás szüneteltetését vagy megvonását, ha a nevelésbe vett gyermek szülője vagy más hozzátartozója a gyámhatósági határozatban biztosított kapcsolattartási jogával a gyermek vagy a gyermeket gondozó személy sérelmére visszaél és magatartásával a gyermek nevelését, testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését veszélyezteti.
- Elősegíti a gondozott gyermek és családja közötti folyamatos és egymás elfogadására irányuló kapcsolatot, szükség esetén javaslatot tesz a kapcsolattartás formájának, helyszínének és időtartamának megváltoztatására.
- Felkészíti a gondozott gyermeket a családdal való találkozásra, szükség esetén a kapcsolattartás helyszínére kíséri, és ha a gyermek és a szülő közötti kapcsolat helyreállításához szükséges, a találkozáson részt vesz.
- Felkészíti a gondozott gyermeket a családba való visszakerülésre.
- A gyermek érdekében, a családjával való kapcsolat ápolása és a családnak a gyermek visszafogadására alkalmassá tétele céljából a gyermekvédelmi gyám és a gyermek gondozási helye együttműködik – ha szülői felügyeleti jogát nem szüntették meg vagy az nem szűnt meg – a szülővel és az illetékes gyermekjóléti szolgálat családgondozójával.
- A nevelőszülőnél, a gyermekotthonban és a bentlakásos szociális intézményben elhelyezett gyermek kapcsolattartásának elősegítése, támogatása érdekében – a gyámhivatal vagy a bíróság döntésének megfelelően – segíti a gyermek gondozóját a kapcsolattartás során felmerülő problémák megoldásában, és a gyermeket a kapcsolattartással összefüggő problémái megoldásában, szükség esetén pszichológus bevonásával.
- A gyermek gondozási helyének meghatározása érdekében tartandó gyámhivatali tárgyaláson részt vesz.
- Részt vesz a felülvizsgálat során tartandó gyámhivatali tárgyaláson.
- Tájékoztatja a gyermeket az otthonteremtési támogatás és az utógondozói ellátás iránti kérelem benyújtásának lehetőségéről és elősegíti a gyermek kérelmének benyújtását.
- Javaslatot tesz a gyermek nagykorúságának elérése előtt az utógondozói ellátás elrendelésére, ha a gyermek, illetve a fiatal felnőtt nevelésbe vétele nagykorúvá válásával szűnt meg.

A gyermekvédelmi gyám feladatai a gyermek személyi ügyeiben való képviseletével kapcsolatosan

- Eljár a gyermek személyes okmányainak beszerzésében, árvaellátásának megigénylésében, kéri a gyermek közgyógyellátásra való jogosultságának megállapítását és a gyermek tartózkodási engedélyének meghosszabbítását.
- Törvényes képviselőként nyilatkozatot tesz a gyermekén végzendő egészségügyi beavatkozásokhoz.
- Eljár a gyermek iskolai beíratása, tanulói jogviszonyának, magántanulói jogállásának létesítése, megszüntetése ügyében.
- Szükség esetén kérelmezi a gyermek tanulási képességet érintő vizsgálatát.
- Kérelmezi a gyámhatóságnál a gyermek és szülei kapcsolattartásának szabályozását, módosítását, a gondozási hely megváltoztatását, a nevelésbe vétel megszüntetését, ha azok feltételei fennállnak.
- Kezdeményezi a gyámhatóságnál a gyermek örökbe fogadhatóvá nyilvánítását, ha annak feltételei fennállnak.
- A gyermek örökbefogadásának előkészítése során a gyermekvédelmi szakszolgálattal együttműködve – a szülő-gyermek kapcsolat kialakulása érdekében – a kötelező gondozásba kihelyezést megelőzően engedélyezheti, hogy a gyermek az örökbe fogadni szándékozó szülőnél tartózkodjon, amelyről egyidejűleg értesíti a gyámhatóságot.
- Gyermekvédelmi gyámként gyermek örökbefogadásához nem adhat hozzájáruló nyilatkozatot.
- Képviseli a gyermeket hatósági ügyeiben.

A gyermekvédelmi gyám feladatai a gyermek vagyoni ügyeiben való képviseletével kapcsolatosan

- Védi a gyermek vagyoni érdekeit, gondoskodik a vagyon megfelelő hasznosításáról, kezeléséről és a rendes vagyonkezelés szabályai szerint intézi a gyermek ügyeit.
- A gyermekvédelmi gyám a gyermek vagyonát leltár alapján veszi át.
- A működése során felmerült kiadásainak megtérítését a gyermektől nem igényelheti.
- Eseti, rendes és végszámadást készít a gyámhatóságnak, aki azokat elbírálja.
- Eseti számadást készít, amennyiben a gyámhivatal hivatalból, valamint a korlátozottan cselekvőképes kiskorúnak, és a gyermek közeli hozzátartozójának kérésére indokolt esetben erre kötelezi.
- Vagyonkezeléséről – a gyámhatóság eltérő rendelkezése hiányában – legalább évenként köteles a gyámhatóságnak számot adni.
- Vagyonkezelői joga megszűnését, illetve a hagyatéki eljárás jogerős befejezését követő 15 napon belül a vagyon állagára vonatkozó számadást (végszámadást) terjeszt elő.

- Ha a gyámság megszűnésével a gyermek szülői felügyelet alá kerül, a végszámadást a gyámhivatalhoz benyújtja.
- Ha a gyámság a nagykorúság elérése miatt szűnik meg, a gyámi tisztséget ellátó személy annak tartozik végszámadással, aki a vagyon felett rendelkezni jogosult.
- A végszámadás egy – a fiatal felnőtt aláírásával átvett – példányát a gyám az illetékes gyámhivatalnak megküldi.
- A kárt, melyet kötelessége megszegésével a gyámsága alatt állónak vétkezen okoz, köteles megtéríteni.
- A nevelésbe vétel kapcsán - szükség esetén - közreműködik a gyermek vagyonának leltározásában.
- A nevelésbe vett gyermek külön jogszabályban meghatározott kötelező ellátásait, valamint a családi pótlék személyre szóló felhasználását is meghaladó szükségleteire – különösen tartós fogyasztási cikk vásárlására, a gyermek képességeinek fejlesztésére és jelentősebb vagyoni érték megszerzésére – a gyámi fenntartásos betétből pénzfelvétel engedélyezését kérheti a gyámhivataltól.

A támogatott közvetítői eljárással kapcsolatos feladatok ellátása

A támogatott közvetítői eljárás és a kötelező támogatott közvetítői eljárás során a felek lakóhelye szerinti területi gyermekvédelmi szakszolgálat mediátori végzettséggel rendelkező munkatársa/i nyújt/nyújtanak közvetítői szolgáltatást a felek számára.

A közvetítői eljárás során a mediátori végzettséggel rendelkező munkatárs a feladatát a 2002. évi LV. törvényben szabályozottak szerint végzi.

A Szakszolgálat a Ptk. 4:177. § szerinti, a gyámhatósági eljárásban a családjában élő vagy a nevelésbe vett gyermek érdekében tekintettel elrendelt vagy a szülők kérelmére biztosított közvetítői eljárás esetén - a szülők egymással, illetve a gyermekkel való megfelelő együttműködésének kialakítása érdekében - közvetítőt biztosít.

A közvetítő a Szakszolgálat, a gyámhatóság vagy a gyermekjóléti szolgálat székhelyén támogatott közvetítői eljárás keretében nyújt szolgáltatást az érintett szülő és gyermek számára.

A Szakszolgálat által biztosított támogatott közvetítői eljárás igénybevétele esetén a szülők a közvetítői eljárás díjaként alkalmanként a kötelező legkisebb munkabér 3%-ának megfelelő összeget fizetik meg, amely alól költségmentességet kérhetnek a gyámhivatalnál. A gyámhivatal kérelemre akkor biztosít költségmentességet a támogatott közvetítői eljárást vagy kötelező támogatott közvetítői eljárást igénybevevő félnek, ha az a közvetítői eljárással összefüggő együttműködési kötelezettségének eleget tett, és jövedelme nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének négyeszeresét.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermeket nevelő szülő ingyenesen jogosult a támogatott közvetítői eljárás igénybevételére.

A szolgáltatás igénybevételének módja

A gyermekvédelmi közvetítői eljárást a szülőknek a lakhelyük szerint illetékes gyámhatóságnál kell kezdeményezni, illetve a gyámhivatal, vagy a gyám kezdeményezésére indul.

A gyámhivatal támogatott közvetítői eljárást elrendelő határozata, vagy a felek kérelmére biztosított közvetítői eljárás esetén a közvetítő első alkalommal a találkozások helyszínének és az időpontjának egyeztetése érdekében veszi fel a kapcsolatot a szolgáltatást igénybe vevővel.

A közvetítői eljárás során alkalmazott módszer: a mediáció

A mediációs ülés szakaszai

1. Bevezetés, az ülés megnyitása
2. Megszakítás nélküli idő
3. Eszmecsere
4. A megállapodás kidolgozása
5. A megállapodás megírása
6. Lezárás

A közvetítői eljárás munkafolyamata (tevékenységek és határidők megjelölésével) és dokumentációja

A gyámhivatal a Szakszolgálatot kéri fel a közvetítői eljárásra.

A Szakszolgálat által foglalkoztatott közvetítő csak összeférhetlenségi esetben utasíthatja el a felkérést. (Összeférhetlenség: érdek vagy érzelmi kapcsolat.) Összeférhetlenség esetén a közvetítő haladéktalanul nyilatkozik a gyámhivatal és a felek felé a felkérés elfogadásáról vagy elutasításáról, ez utóbbi esetben indoklással.

Alapesetben 2 hónap áll rendelkezésre a közvetítői eljárás lefolytatására, amely további két hónappal, a közvetítő kérésére meghosszabbítható.

A két hónap alatt legfeljebb három közvetítői megbeszélés tartható. Csak különösen indokolt esetben (megállapodás vagy részmegállapodás megvalósulása érdekében) léphető túl az előírt alkalmak száma.

A közvetítőnek 15 nap áll rendelkezésre a felek első közvetítői megbeszélésre történő meghívásra. Javasolt a felek előzetes telefonos megkeresése időpont egyeztetés céljából. Az írásos értesítés az egyeztetett időponttal kerül kiküldésre. Ez nem azt jelenti, hogy az első megbeszélésnek 15 napon belül meg kell történnie.

A gyermek is bevonható a közvetítői eljárásba, hogy az őt érintő ügyekben véleményt nyilváníthasson

- kérelmére (korlátozottan cselekvőképes gyermek),

- a gyámhivatal javaslatára, a felek vagy az ő kérelmére (ítélőképessége birtokában lévő cselekvőképtelen gyermek) feltéve, hogy ez a gyermek számára nem jelent túl nagy megterhelést, valamint érzelmi fejlődését a felek által elmondottak, illetve a felek magatartása várhatóan nem veszélyezteti.

A közvetítő 8 napon belül jelez a gyámhivatalnak, amennyiben a közvetítői eljárás nem indult meg, mert az első közvetítői megbeszélésen egyik fél sem vagy az egyik fél nem vett részt, továbbá nem mentette ki magát és nem kért újabb időpontot.

A közvetítő haladéktalanul jelzi írásban a gyámhivatal részére, hogy megítélése szerint a gyermek érdekében sürgős intézkedés megtétele indokolt, különösen, ha bármelyik szülővel szemben felmerül a gyermek bántalmazásának vagy súlyos elhanyagolásának gyanúja.

A közvetítő a felkéréstől számított 2 hónapon belül írásban jelzi a gyámhivatal részére, hogy

- sikerült-e megállapodást, részmegállapodást kötni vagy

- a közvetítői eljárás megállapodás, részmegállapodás nélkül zárult, vagy

- a közvetítői eljárás már megindult, de még nem fejeződött be, és további legfeljebb 2 hónap szükséges a megállapodás, részmegállapodás létrehozásához.

A részmegállapodást vagy megállapodást a közvetítő írásba foglalja.

A közvetítő a megállapodást, részmegállapodást, valamint a felek a döntés meghozatalára irányuló kérelmét, a megállapodás megkötésétől számított 8 napon belül megküldi a gyámhivatalnak.

A közvetítő külön megállapodásba foglalja a megegyezésnek azt a részét, amely nem volt tárgy a gyámhivatali felkérésnek.

A mediációs tárgyalás folyamata és házirendje

Mediációs eljárást csak mindkét fél – külön-külön tett – egybehangzó nyilatkozatát követően, a mediátorral történt megállapodás alapján lehet megkezdeni.

Ellenérdekű felek, amennyiben a közöttük lévő konfliktus már bírói szakaszban van, kérik a bíróságot, hogy a mediációs tárgyalás idejére a pert szüneteltessék.

A mediátor az eljárás megkezdésekor a tárgyaló feleket tárgyalásra hívja, ahol pontos tájékoztatást nyújt a mediációs eljárás folyamatáról és szabályairól, ezen túl felméri a konfliktus részleteit.

A mediációs tárgyalást nyugodt, semleges, megfelelően tágas irodában kell tartani.

A mediációs tárgyalás időpontjáról a felek egymással és a mediátorral egyeztetnek.

A felek vállalják, hogy az egyeztetett időpontban – késés nélkül – megjelennek.

Amennyiben bármely fél a megjelenésben akadályoztatva van, akkor köteles a mediátort értesíteni legkésőbb a tárgyalást megelőző napon. A mediátor értesíti az ellenérdekű felet, majd új időpontot egyeztet a felekkel.

A mediációs tárgyalásra kép- és hangrögzítő eszközt, valamint számítógépet (notebook) bevinni tilos.

Nagyon indokolt, egészen kivételes esetekben a felek – előzetes egyeztetést követően – a tárgyalásra hozhatnak segítőt, jogi képviselőt. A segítők nem vesznek részt a tárgyalásban. A tárgyalók kérhetnek szünetet, amikor segítőjükkel külön tárgyalhatnak.

A mediátor kérhet különtárgyalást a felekkel. Ekkor külön-külön mindkét féllel négy szemközt tárgyal. A különtárgyalások célja a megegyezés elősegítése.

A mediációs tárgyaláson a felek kötelesek betartani az elvárható normális emberi magatartás szabályait.

A tárgyaláson a felek egymást nem sértegethetik.

A tárgyalást a mediátor irányítja, a témák sorrendjét ő állapítja meg.

A mediátor nem vesz részt olyan megállapodás kidolgozásában, ami nincs összhangban a hatályos jogszabályokkal, törvényekkel.

A mediátor a tárgyalás folyamán – megfelelő audiovizuális eszközökkel – a felek részére lehetővé teszi, hogy nyomon tudják követni a megállapodásuk részleteit.

A mediátor a tárgyalás közben a megállapodást folyamatosan szövegezi. Amennyiben a megállapodás létrejön, akkor a tárgyalás végén nyomtatásra kerül, azt a felek elolvassák, a hibákat javítják, majd a végleges szöveget aláírják.

A felek kérhetik, hogy az elkészült megállapodást a mediátor ügyvédi vagy közjegyzői dokumentumba foglalassa. Az ügyvédi vagy közjegyzői közreműködés díja külön fizetendő.

Lehet igényelni, hogy két mediátor legyen a tárgyaláson. Erre akkor lehet szükség, ha a két ellenérdekű fél nem egyenmű. A nemek kiegyensúlyozottsága sokat emelhet a megegyezés valószínűségén.

A nyilvántartási csoport

A Központ nyilvántartásairól általánosan

A nyilvántartás azt jelenti, hogy

- a rendelkezésre álló iratok rendszerezve kerülnek tárolásra;
- az adatok bizonyos köre (olyan adatokat kell külön nyilvántartani, amelyek közt keresni kell, amelyeket listázni kell, amelyekből gyűjteni kell, ezért ez alapvetően ügyviteli nyilvántartás) az iratokból és a folyamatokból rendszeresen összegyűjtésre és további adatfeldolgozásra alkalmas módon rögzítésre kerül (a nyilvántartással kapcsolatban felmerülő igények – pontos lekérdezések, listák, gyűjtések, elemzések – megkövetelik a gépi adatfeldolgozást);
- illetve az adatfeldolgozás elvégzésre kerül.

A Központ szervezeti egységeiben nyilvántartási feladatait részben kézi, nagyobb részben pedig számítógépes nyilvántartó rendszerrel lehet megoldani.

Bizonyos adatok kézi (papíralapú) nyilvántartásáról nem lehet lemondani. Ezek az alábbiak:

- nyilvántartó könyvek; alapvető nyilvántartás. Gondozási formánként kell vezetni a kiskorú beutaltak esetében; ebből történik a törzsszámok kiadása.

- törzslap, amelyen vezetni kell a legfontosabb változásokat.

Minden mást számítógépen kell rögzíteni. A számítógépes nyilvántartó rendszer a kötelező nyilvántartások mellett olyan feladatokat is átvesz, amelyek ugyan tételesen nem rögzítettek, de a feladat magától értetődő (KSH statisztikai táblák készítése stb.).

A gépi adatfeldolgozással a munka megváltozott: sokkal kevesebb időt kell fordítani keresésekre, összesítésekre, listák készítésére, ezzel szemben az adatokat rendszeresen és gyakran kell ellenőrizni és ellenőriztetni. A cél az, hogy egyrészt minden adatváltozás a nyilvántartást kezelő munkatársak tudomására jusson, másrészt minden kolléga érezze feladatának, hogy ha hibás adatot észlel, akkor azonnal jelezze azt.

A gyermekekkel kapcsolatos alapvető nyilvántartások

A gyermekek védelmét biztosító feladat- és hatáskört gyakorló Központ, mint adatkezelő szerv a Gyvt-ben szabályozott feladatai ellátásához a Gyvt. 135-136. §-ban felsorolt adatkörben, az ott meghatározott célok teljesüléséhez elengedhetetlenül szükséges személyes adatokat kezelheti.

A Központ jogosult

- a) a gyermek
  - aa) személyazonosító adatainak, társadalombiztosítási azonosító jelére és adóazonosító jelére vonatkozó,
  - ab) anyanyelvére vonatkozó,
  - ac) családi jogállására vonatkozó,
  - ad) veszélyeztetettségének megállapításához szükséges és elégséges adatainak, így különösen vagyoni helyzetére, környezetére, élelmezésére, ruházatára, lakhatási viszonyaira vonatkozó,
  - ae) megfelelő ellátásához, gondozásához szükséges és elégséges adatainak, így különösen a személyiségére, magatartására, személyes kapcsolataira, szokásaira, tanulmányi eredményeire, neveltségi állapotára vonatkozó,
  - af) egészségi állapotára vonatkozó,
  - ag) büntetlen előéletére, illetve a vele kapcsolatos hatósági, bírósági eljárásokra, határozatokra vonatkozó,
  - ah) kóros szenvedélyére vonatkozó,

ai) áldozattá válásának körülményeire vonatkozó, a bűncselekmények áldozatainak segítségéről és az állami kárenyhítésről szóló 2005. évi CXXXV. törvény (a továbbiakban: Ást.) 16. § (2) bekezdés a)–c) pontjában meghatározott;

b) a szülő, törvényes képviselő, befogadó szülő

ba) személyazonosító, és a társadalombiztosítási azonosító jelére vonatkozó,

bb) vagyoni helyzetére, munkahelyére, iskolai végzettségére, kapcsolataira vonatkozó,

bc) gyermekneveléssel összefüggő, így különösen életvezetésére, nevelési magatartására vonatkozó,

bd) egészségi állapotára vonatkozó,

be) büntetlen előéletére vonatkozó,

bf) áldozattá válásának körülményeire vonatkozó, az Ást. 16. § (2) bekezdés a)–

c) pontjában meghatározott;

c) a gyermek

ca) testvéreinek személyazonosító,

cb) saját gyermekének személyazonosító,

cc) kapcsolattartásra jogosult hozzátartozójának személyazonosító,

cd) lakóhelyén életvitelszerűen tartózkodó személyek személyazonosító és személyes körülményeire vonatkozó,

ce) sorsának megtervezése szempontjából jelentőséggel bíró személyek, így különösen a korábbi gondozók, szomszédok elérhetőségére vonatkozó,

cf) háziorvosának, védőnőjének, amennyiben óvodai, iskolai nevelésben részesül, a nevelési-oktatási intézmény vezetőjének elérhetőségére vonatkozó adatainak a kezelésére.

A gyerekekkel kapcsolatos, Gyvt-ben meghatározott alapvető nyilvántartásokat a nyilvántartási csoport kezeli.

A fent felsoroltakon kívül ezen terület az alábbiakat foglalja még magába:

- A szakellátásba beutaltak felvételét és a velük kapcsolatos ügyviteli nyilvántartások vezetését, úgy mint:

- a gyermekvédelmi gyámok nyilvántartása,

- a gondozási helyek (nevelőszülők és intézmények) és az ezekhez kapcsolódó nyilvántartások (tanácsadók) vezetése,

- a gondozási napok nyilvántartása (normatíva-fajtánként),

- a felmerülő adat- és iratpótlások intézése (a nyilvántartás az adatok rendszeres ellenőrzését és karbantartását is jelenti).

- A szakellátásból kikerülők megszüntetését.

- Rendszeres és eseti adatszolgáltatásokat (éves KSH statisztikák, házon belüli napi adatszolgáltatások, stb.).
- Az irattár kezelését.
- Az iktatást.

Az örökbefogadásokkal kapcsolatos nyilvántartások, adatok

Ezt a területet – a titokvédelem miatt – mindenképpen el kell választani más nyilvántartásoktól.

Ennek értelmében a Szakszolgáltatnak örökbefogadási tanácsadója az alábbi területeket kezeli:

- az örökbe adhatóvá nyilvánított gyermekek nyilvántartása,
- az örökbefogadó szülők nyilvántartása,
- az örökbefogadással kapcsolatos statisztikai adatok,
- eseti és rendszeres adatszolgáltatások (az országos nyilvántartás részére, KSH statisztikához, stb.).

Az örökbefogadó, illetve a családba fogadó személy személyazonosító adatait, továbbá egészségi állapotára és vagyoni helyzetére vonatkozó adatokat a Szakszolgálat illetékes szakemberei, illetve a gyámhivatal és a központi hatóság kezelheti.

A Gyvt. 135. §-a pontosan meghatározza az előző bekezdésben foglalt adatok körét, tehát a gyermek örökbefogadásának elősegítése, utánkövetése és a származás megismeréséhez való jog érvényesülésének biztosítása céljából a Szakszolgálat kezeli:

a) az örökbe fogadni szándékozó személy

- személyazonosító adatait, társadalombiztosítási azonosító jelét,
- egészségi állapotára vonatkozó adatokat,
- családi állapotára, fennálló házasságára, élettársi, bejegyzett élettársi kapcsolatának tényére, gyermekei számára, nevére, nemére, születési idejére és az arra vonatkozó adatokat, hogy az örökbe fogadni szándékozó személy kivel él egy háztartásban, a gyermekei kivel élnek egy háztartásban és kinek a gondozásában nevelkednek (a továbbiakban együtt: családi helyzetre vonatkozó adatok),
- vagyoni helyzetére vonatkozó adatokat,
- Ptk. 4:121. §-a szerinti örökbefogadásra való alkalmasságára vonatkozó adatokat,
- örökbe fogadandó gyermekkel kapcsolatos elvárásaira vonatkozó adatokat,
- örökbe fogadható gyermekhez történő kiválasztásának a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló miniszteri rendelet szerinti folyamatával és eredményével összefüggő adatokat,

- – hozzájárulása esetén – fényképét,

- hozzájárulását ahhoz, hogy adatait – az országos örökbefogadást elősegítő szerv közreműködésével – másik területi gyermekvédelmi szakszolgálat a gyermek örökbefogadásának elősegítése céljából kezelje.

b) az örökbe fogadó szülő

- személyazonosító adatait,

- családi helyzetére,

- egészségi állapotára,

- vagyoni helyzetére vonatkozó adatokat, valamint

- a gyermek örökbefogadó családjába történő beilleszkedésére, nevelésére és fejlődésére vonatkozó adatokat.

c) az örökbe fogadható gyermek

- személyazonosító adatait, társadalombiztosítási azonosító jelét,

- egészségi állapotára vonatkozó adatokat,

- családi jogállására és képzelt szülőjére vonatkozó adatait,

- törvényes képviselőjének személyazonosító adatait,

- vér szerinti szülőjének személyazonosító adatait, társadalombiztosítási azonosító jelére, vagyoni helyzetére, munkahelyére, iskolai végzettségére, kapcsolataira, gyermekneveléssel összefüggő, így különösen életvezetésére, nevelési magatartására vonatkozó, egészségi állapotára vonatkozó és büntetlen előéletére vonatkozó adatokat,

- ha gyermekvédelmi szakellátásban részesül – a gyermekvédelmi gondoskodással összefüggő adatait,

- testvéreinek, féltestvéreinek személyazonosító adatait, egészségi állapotukra vonatkozó adatokat és – ha gyermekvédelmi szakellátásban részesülnek vagy részesültek – gyermekvédelmi gondoskodással összefüggő adataikat,

- személyiségére, magatartására, személyes kapcsolataira, szokásaira, tanulmányi eredményeire, neveltségi állapotára vonatkozó adatokat,

- számára megfelelő örökbe fogadni szándékozó személyek kiválasztásának a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló miniszteri rendelet szerinti folyamatával és eredményével összefüggő adatokat,

- fényképét, róla készített mozgóképet,

- az előző alpontokba tartozó adatain kívül a vele kapcsolatos gyámhatósági és a családi helyzetére vonatkozó bírósági döntésekben foglalt adatokat.

A Szakszolgálat, az országos örökbefogadást elősegítő szerv és a központi hatóság a gyermek örökbefogadásának elősegítése céljából a Gyvt. 135.§ (5) bekezdés b) és e) pontjában, a Gyvt. 135. § (8) bekezdés a) és b) pontjában, valamint a Gyvt. 135. § (9) bekezdés a) és b) pontjában meghatározott adatokat egymásnak átadhatják.

A Szakszolgálat és az országos örökbefogadást elősegítő szerv a gyermek örökbefogadásának elősegítése céljából a Gyvt. 135. § (5) bekezdés d) pontjában és a Gyvt. 135. § (8) bekezdés c) pontjában meghatározott adatokat egymásnak átadhatják. Az önkéntes adatszolgáltatás alapján kezelhető adatok az érintett hozzájárulásával adhatók át.

A Szakszolgálat, az örökbefogadás utánkövetését végző közhasznú szervezet és a gyámhatóság az örökbefogadás utánkövetése érdekében a 135. § (5) bekezdés c) pontjában és a 135/A. § (1a) bekezdésében meghatározott adatokat egymásnak átadhatják.

Az örökbefogadási eljárásban közreműködő szervek közötti adatszolgáltatás biztosítása és az örökbefogadási ügyek minél rövidebb határidőn belüli elintézése céljából – a gyámhatóságok, a területi gyermekvédelmi szakszolgálatok, a gyermekjóléti szolgálatok és a személyes gondoskodást nyújtó szervek és személyek által kezelt személyes adatokról szóló kormányrendeletben meghatározott, informatikai programmal támogatott nyilvántartási rendszerben és eljárás szerint vezetett – egységes örökbefogadási nyilvántartás működik. Az egységes örökbefogadási nyilvántartást a miniszter vezeti, aki az egységes örökbefogadási nyilvántartással kapcsolatos adatfeldolgozási feladatok ellátásával kizárólag a nemzeti adatvagyon körébe tartozó állami nyilvántartások fokozottabb védelméről szóló 2010. évi CLVII. törvény 2. §-a (2) bekezdése szerinti szervezetet bízhat meg.

A Szakszolgálat által kezelt nyilvántartásokkal kapcsolatos titoktartási kötelezettség

A Szakszolgálatnál, a Gyvt. felhatalmazása kapcsán kezelt adat mindegyike titkos adatnak minősül, ezáltal a Szakszolgálatnál közalkalmazotti, illetve megbízási, valamint egyéb jogviszonyban álló személyt harmadik személyekkel szemben titoktartási kötelezettség terheli. A titoktartási kötelezettség megszegése fegyelmi felelősségre vonást von maga után.

Az adatok, iratok kezelése során minden dolgozó szigorú körültekintéssel köteles eljárni.

AZ IGÉNYBE VEVŐK ÉS A SZAKSZOLGÁLATI FELADATOT ELLÁTÓK JOGAINAK VÉDELME

A gyermekjogi képviselő

A gyermekjogi képviselő kiemelt figyelmet fordít a területi gyermekvédelmi szakszolgálati tevékenység végrehajtása során a gyermekek jogainak érvényesülésére. Segít a panasz megfogalmazásában, az ellátott életkorának, egészségi és pszichés állapotának megfelelő ellátáshoz való hozzájutásban; részt vesz az elhelyezési tárgyaláson.

A mindenkori gyermekjogi képviselő elérhetősége mindenki számára elérhető és jól látható helyen kifüggesztésre került.

Panasz

A gyermek és szülője, vagy más törvényes képviselője panasszal fordulhat a Központ intézményvezetője felé, ha a területi gyermekvédelmi szakszolgáltatási tevékenység során jogsérelem éri.

A SZOLGÁLTATÁSRÓL SZÓLÓ TÁJÉKOZTATÁS HELYI MÓDJA

A szolgáltatással kapcsolatos tájékoztatás elérhető a tolna.szgyf.gov.hu honlapon az intézmények és a közérdekű menüpont alatt.

Készítette:

Forayné Bandzi Hajnalka
Szakszolgálati osztályvezető